

Orienteringssaker

1. Recommended Ground Rules for Missionary Activities
2. Rapport fra ROM-delegasjonsreise til Svenska kyrkans forskningsdager, Stockholm 02.-04.12.2009
3. Det europeiske migrasjonsåret 2010
4. Rapport fra monitoreringsprosjekt SYNG HÅP
5. Rapport fra SMMs studietur til Sør-Amerika 09.-25.10.2009
6. Rapport fra besøk av daglig leder SMM til bispedømmene
7. Rapport fra konferanse på Georgetown University, 6.-8.10.2009 – og litt annet
8. Rapport fra reise til Jerusalem 12.-15.10.2009
9. Rapport fra besøk i Jerusalem 20.-22.01.2009
10. Edinburgh 2010 – Programmet for markeringen i Oslo
11. Evangelisk luthersk kirke i et økumenisk fellesskap
12. KM-sak 07/09: Kristne innvandrere og menighetene i Norge

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd tar sakene til orientering.

MKR 03110.1

The Oslo Coalition

— on Freedom

— of Religion

— or Belief

**Missionary Activities and Human Rights:
Recommended Ground Rules for Missionary Activities**

(A basis for creating individual codes of conduct)

*A document prepared by the project group on Missionary Activities and Human Rights,
The Oslo Coalition on Freedom of Religion or Belief
Oslo, November 2009*

Recommended Ground Rules for Missionary Activities

List of Contents:

1. Introduction	3
1.1 Background	3
1.2 Those who engage in missionary activities and those who are affected	3
1.3 The Concept of Missionary activities	3
1.4 Human Rights and Ethics	4
1.5 Acknowledgments	4
2. Recommended ground rules for missionary activities	5
2.1. For those who are involved in missionary activities.....	5
2.1.1. Communicating belief ethically	5
2.1.2. Communicating belief in cross-cultural situations	5
2.1.3. Communicating belief through education and charity work	5
2.1.4. Communicating belief to vulnerable and/or disempowered groups	6
2.2. For those to whom missionary activities are directed	7

1. Introduction

1.1 Background

This document is the result of a project on missionary activities and human rights at the Oslo Coalition on Freedom of Religion and Belief (the Oslo Coalition). With human rights as a basis, the project aims to contribute to preventing conflicts arising from missionary activities. To this end and through a long consultative process a project group and its advisory committee have created this document of Recommended Ground Rules. The consultative process started in 2005 and has included a number of national and international seminars under the auspices of the Oslo Coalition, with representatives from Norwegian and foreign academic bodies, faith communities and missionary organisations.

The Oslo Coalition acknowledges the limitations of this process and must emphasise that the Recommended Ground Rules are not intended as a list of rules to be followed by all. The intention of this document is to stimulate to internal debate and ethical reflection within networks and organisations that have the propagation of religion among their main objectives, or are affected by or subjected to missionary activities. It is the hope of the Oslo Coalition that organisations and individuals will use the Recommended Ground Rules as a basis for examining their own activities and producing their own Code of Conduct based on universally accepted interpretations of human rights.

Followers of different religions and world views differ in their doctrines and with regard to the content of their faiths and beliefs. To some, mission may seem morally objectionable, to others it may be perfectly justifiable, and to others again it may have the character of an ethical imperative. However, it is precisely because of different convictions that there is a need to stimulate ethical reflection on missionary activities. The challenge ahead is to connect the inter-religious and/or intra-religious initiatives in this area (which are still very few) to the Oslo-coalition project, so as to establish a broad network of concerned groups that may effectuate real changes in the thinking and practice of those who are involved in or affected by missionary activities.

1.2 Those who engage in missionary activities and those who are affected

This document is directed to organisations and individuals involved in missionary activities and to those who are affected by such activities. The term "organisations and individuals involved in missionary activities" apply to those who engage directly as well as those who engage indirectly through various forms of support. It also includes both those who engage in mission as a primary activity and those who promote a religion or world view as a secondary activity, such as some NGOs engaged in development or humanitarian activities.

The groups that are affected by or subjected to missionary activities vary greatly as to their level of formal religious organisation. Many groups have no formal organisation connecting them to a religious leadership beyond the local community. Many groups, especially those belonging to indigenous peoples, do not distinguish between secular and religious leadership. Thus, there is a need to focus on individuals as well as various local communities as partners in a dialogue on how to conduct and respond to missionary activities:

The Oslo Coalition is fully aware of the fact that governments themselves sometimes engage in missionary activities or act as the representative of religious communities to whom missionary activities are directed. The role of governments in missionary activities is a controversial one, and there are many issues left to be discussed here – for a later project. In this project the Oslo Coalition primarily encourages governments to make sure that their reactions to missionary activities are in accord with the Human Rights Conventions.

1.3 The Concept of Missionary activities

The concept of *Mission* arose in Christian environments, but is now also used as a religious science category. Other concepts like "proselytism" or "propagating a religion or belief" are also often used to describe this activity. In the context of this project it is important that the terminology used is understood as neutral – in the sense of not implying approval or disapproval of the phenomenon referred to – and that it is easily understood. By the term "missionary activities" this document

understands the *activity of communicating a religion or world view through verbal communication or through various related activities as an invitation to others to adopt the religion or world view.*

The range of activities that are referred to as "missionary activities" is broad. Some activities are specific to particular religions. Cultural differences also make it difficult to clearly delimit what falls within the framework of missionary activities. The ground rules presented in this document take this into consideration. The categories have been developed during the international consultative process.

1.4 Human Rights and Ethics

The project and the Recommended Ground Rules are grounded on the idea that the human rights conventions should provide the framework for missionary activities. However, the conventions do not provide ready-made answers to all the kinds of conflicts and situations that may arise in connection with missionary activities. Thus, the Recommended Ground Rules seek to encourage reflection on the ethical dimension related to the legal framework of the human rights, addressing how ethical considerations may lead to commonly agreed norms for missionary activities. This will be an ongoing discussion. The Oslo Coalition is aware that in actual situations, political, institutional or practical obstacles can make it difficult to adhere to ethical guidelines for mission. Hopefully, these Recommended Ground Rules and the Codes of Conduct developing from it, will serve to keep the discussion and the awareness of the ethical dilemmas alive.

The organizations and individuals working in this field are continually challenged by ethical dilemmas and different interpretations of the "grey zones" of the human rights conventions. Article 18 of the Covenant on Civil and Political Rights (CCPR) affirms a person's right "to manifest his religion or belief in worship, observance, practice and teaching", and makes no distinction between the individual's right to practice his/ her religion in private, and his/her right to approach others in various ways with a view to promoting his religion. The right to engage in faith persuasion is also grounded in article 19 of the CCPR regarding freedom of expression, which reads as follows: "Everyone shall have the right to hold opinions without interference" (art. 19.1) and; "Everyone shall have the right to freedom of expression; this right shall include freedom to seek, receive and impart information and ideas of all kinds..." (Art 19.2). There are limitations in the CCPR as to how far these rights extend, in terms of the means used to convey the message to the target group. On the basis of these human rights articles, people have a right to choose a religion, to hold religious opinions and to present these opinions to others. In order to discuss what constitutes an ethical or an unethical way of carrying out mission there is no need to agree completely on the extent to which missionary activities are covered by the human rights framework. The very fact that missionary activities take place is reason enough for this.

1.5 Acknowledgments

The working group would like to thank all scholars and resource persons from faith communities and missionary organisations who have contributed to the long consultative process and to this document. A number of different contexts have been highlighted during the process thanks to the varied religious and national backgrounds of the participants in the discussions.

The working group would like especially to thank Gard Lindseth, who was chairperson of the working group 2008-2009, as well as the Oslo Coalition secretariat and coordinator Barbara Sivertsen for facilitating the process. It would also like to thank the members of the advisory committee for their valuable input during the process: Lars Gule (the Norwegian Humanist Association), Ernst Harbakk (Areopagos), Thom Arne Hellerslia (Human Rights Lawyer), Vedbjørn Horsfjord (European Council of Religious Leaders), and Senaid Kobilica (Islamic Council of Norway), Lena Larsen (Islamic Council of Norway), Bjørn A. Wegge (Norwegian Missions to the East) and Gerd Marie Aadna (Stavanger Missionary College)

The working group

*Guro Almås, Sven Thore Kloster, Egil Lothe, Dag Nygård and Ingunn Folkestad Breistein
(chairperson)*

2. Recommended ground rules for missionary activities

2.1. For those who are involved in missionary activities

2.1.1. Communicating belief ethically

- The missionary organisation should focus on its own religion and should not misrepresent or denigrate the faith of others for the purpose of turning followers away from their religion.
- In the interest of freedom of intellect, criticism of other religions cannot be prohibited, but should be limited to well-reasoned, persuasive critique and rational comparison between alternative faiths.
- Making truth claims is inherent in missionary activities, but the presentation of these should take into consideration the feelings of others. Hostility and ridicule are unacceptable, but well-reasoned, persuasive critique should never be so.
- If propagating a religion by potentially controversial means, such as door-to-door canvassing, the organisation doing so will ensure that this is done in ways that respect the right to privacy and are also acceptable according to local social norms.

2.1.2. Communicating belief in cross-cultural situations

- When coming from the outside to another society, the missionary organisation should be sensitive to cultural differences within that society and avoid actions that are considered disrespectful and objectionable there, including those defined as such for religious reasons. However, no-one needs to be bound by cultural and/or religious norms that are opposed to the freedom to promote and receive ideas or that promote inequality between groups.
- The missionary organisation should be careful in adopting terminology, rituals and customs from other religions, so as not to create misunderstandings about its identity. It should not attempt to achieve acceptance through adopting the outward appearance of other religions.
- The newly converted may in some cases be aggressive towards the religion they have left. It is the responsibility of the missionary organisation to help those who have been converted to its faith to heal the wounds of parting and to come to terms with their religious past.
- Missionaries should be aware of the feelings of others and should avoid a confrontational language of conquest in relation to countries dominated by other religions.
- Coercion and manipulation should never play a part in missionary activities.
- Missionary organisations should be careful in promising worldly benefits as a result of joining their religion.
- The undertaking of undercover missionary activities is not recommended. The laws of a country should be respected. However, when freedom of religion or belief of the target group is seriously violated, such activities could be considered.
- Missionaries should not talk about other religions or their followers in terms that may be perceived as hate speech. They should avoid creating hostility between religious communities.

2.1.3. Communicating belief through education and charity work

Missionary activities not only communicate a religion or world view through verbal communication, they also include a wide range of related activities employed to promote the religion or world view as an option for others to accept. The following sections look at some of these activities.

2.1.3.1 Missionary activities and educational services

- When providing education for others, religious organisations should be transparent about their religious affiliation and/or objectives.
- Missionary organisations maintain the right of those who run schools to promote their own belief traditions. However, religious organisations should never use the offer of education merely as a tool to gain a foothold within another religious community.
- When running preschools and schools, religious organisations should respect the religious affiliation of the pupils and not involve them in religious activities or expose them to religious propagation without explicit and voluntary consent of their parents or legal guardians. The schools should not prevent or discourage such children from practising the religion of their family while attending the institution.
- Where such instruction is customary, organizations that run schools which provide religious instruction should allow access to alternative religious instruction for pupils with different religious affiliations.

2.1.3.2 Missionary activities and charity work

- Charity is an end in itself, and should not be regarded as a means to convert people.
- Missionary organisations that carry out charity and development work should be transparent with regard to their religious affiliation and their mission. It is appropriate and permissible to respond to genuine enquiries about the organization's affiliation.
- Missionary organizations should always be willing to respond to enquiries about its affiliation?
- Missionary organisations should not combine charity and preaching in ways that impair the freedom of the recipients to choose whether or not to listen.
- Charity should be given without any explicit or implicit religious obligations upon the part of the recipient; e.g. demands for participation in the religious activities of the donor community or for expressing acceptance of its religion.
- Religious charity organisations should acknowledge the difficulty felt by many of the destitute to assert their religious identity. The organisation's staff should assure themselves that expressions of acceptance and participation in religious activities are genuine.
- When helping people in vulnerable situations, religious organisations should give them time to consider carefully any new religious choice. The organisation's staff should assure themselves that any serious steps taken to adopt the religion of the organisation spring from a genuine and non-coerced conversion.

2.1.4. Communicating belief to vulnerable and/or disempowered groups

2.1.4.1. Children

Missionary organisations should acknowledge that children belong to a vulnerable group, and it is essential that cultural differences in the status of children are understood so that conflicts due to these are avoided.

- In accordance with the Convention on the Rights of the Child (art 14), missionary organisations should respect the rights of parents to give their children an upbringing in accordance with their beliefs in all relevant circumstances.
- As a general rule, missionary activities should not be directed at minors without informed, explicit and voluntary consent by the children themselves and their parents/guardians.
- Missionary organisations should be sensitive to the development of the child as a free adherent to any religion or none.

- Religious tuition should be directed at children with a similar religious background. In the case of children with other backgrounds, the class organisers should be particularly careful to obtain genuine consent to participation from the children's parents or legal guardians.
- In the case of a minor wanting to convert to the religion of a missionary/charity organisation, the organisation should establish a dialogue with its parents with the aim of maintaining a good relationship between the parents and their child.
- Missionary organisations should accept that the age of maturity varies from culture to culture and from legal system to legal system, and should respect the view of the target group in this matter.

2.1.4.2. Gender perspectives

- Missionary organisations should acknowledge that women may be disempowered in many cultures and religions.
- Missionary organisations should recognize that women "have the right to have or adopt a religion or belief of her choice" (CCPR, art 18), and the "freedom to change her religion or belief" (DHR, art.18) independent of decisions taken by her husband or family. This also includes the right to retain her own religion in cases where her husband or family converts.
- Missionary organizations should act with care in cases where they know that there is a danger that a woman will come into conflict with her family (husband/father) if she should choose to convert as a result of their activities. Organisations must do their utmost to ensure that such a conflict does not arise, and provide help if problems should occur.

2.1.4.3. Refugees, Asylum Seekers

- Missionary organisations should acknowledge that asylum seekers and refugees living in temporary camps are vulnerable groups
- Missionary organisations should be aware of the fact that if an asylum seeker converts to a different religion, this may create serious difficulties if the person has to return to his/her homeland, and/or to the rest of his/her family
- Missionary organisations and religious communities should reflect on how their message is interpreted by asylum seekers so that their message is not perceived as a promise of residence permission or other benefits. They should therefore be very careful if approaching asylum seekers so as to avoid any risk of manipulation.

2.2. For those to whom missionary activities are directed

- Target groups need to recognise that the most fundamental of all human rights connected with freedom of religion of the individual is "the right to have or to adopt a religion or belief of his choice" (CCPR, art. 18) or "freedom to change his religion or belief" (DHR, art. 18).
- Target groups need to recognise that the right to manifest religion or belief in teaching (CCPR, art. 18) and the right to freedom of expression (CCPR, art. 19) also apply in the context of missionary activities.
- Target groups should recognize that women "have the right to have or adopt a religion or belief of her choice" (CCPR, art 18), and the "freedom to change her religion or belief" (DHR, art.18) independent of decisions taken by her husband or family. This also includes the right to change her religion when her husband or family chooses to retain their original religion.
- In a situation where another religion is disseminated in a community by means that community members consider unethical, the community members should first try to solve the issue by direct contact with those involved.

- If the problems persist, the community members should bring the problem to the attention of leaders of the missionary organisation.
- In order to encourage mediation or dialogue as a means of dealing with problems connected with missionary activities, broadly based inter-religious councils should be established.
- When mediation or dialogue do not lead to satisfactory protection of the rights of community members to maintain their religion or belief, or in other situations where they feel that their rights are being violated through the missionary activities of others, the community members should appeal to legal measures in accordance with international human rights standards.

Rapport fra ROM-delegasjonsreise til Svenska kyrkans forskningsdager, Stockholm 02.-04.12.2009

v/ Sven Thore Kloster

Bakgrunn:

ROM-prosjektet ble formelt avsluttet i 2008. Prosjektet resulterte i etableringen av noen ressursmenigheter for religionsdialog i Den norske kirke. I august 2008 startet oppfølgingsprosjektet av ROM. Det får OVF-midler i perioden 2008-2010 og har til hensikt å styrke ressursmenighetene og etablere evt. nye der det er grunnlag for det. Pr. i dag er det etablert ressursmenigheter i Tunsberg (Fjell menighet), Stavanger (Domkirken menighet), Nidaros (Domkirken, Heimdal og Bakklandet) og Oslo (Emmaus + et prestenettverk, inkludert studentprestene). I tillegg blir det nå etablert en ressursmenighet i Borg (Domkirken i Fredrikstad).

Som et ledd i styrkingen og etableringen av disse ressursmenighetene har MKR sett det som sin rolle å bidra med motivasjon og faglig påfyll. I år resulterte det i at en delegasjon fra Dnks ressursmenigheter for religionsdialog dro til Svenska kyrkans forskningsdager i Stockholm. Med i delegasjonen var Anne Anita Lillebø (Emmaus), Steinar Ims (Emmaus), Ivar Flaten (Tunsberg), Tom Reffhaug (Tunsberg), Torunn Bjørnevik (Stavanger), Bodil Slørdal (Nidaros), Olav Svanholm (Nidaros), Lino Lubiano (Borg), Leif Jørn Hvidsten (Oslo), Inger Anne Naterstad (Oslo), Petter Dille (Oslo), Hans Erik Raustøl (Hamar) og undertegnede (MKR).

To arrangementer:

Hovedtemaet på Svensk kyrkans forskningsdager var i år religionsdialog og religionsteologi. Det var derfor svært relevant for nettverket av ressursmenigheter å delta der. Vi deltok på en rekke seminarer og forelesninger om religionsdialog og religionsteologi. Anne Anita Lillebø fra Emmaus hadde et foredrag om "religionsdialog som myndiggjøring til offentlig samtale" på et av seminarene.

Den siste dagen, 4. desember, deltok vi på en egen konferanse om religionsmøtet og de nordiske folkekirkene, arrangert av Centrum för religionsdialog i Stockholms stift. Her møtte vi representanter fra de andre nordiske landene og fikk knyttet viktige kontakter. Undertegnede presenterte arbeidet med religionsdialog i Norge.

Utbytte og konklusjon:

Delegasjonsreisen var meget vellykket og bidro til å klargjøre de ulike personenes forståelse av hva det vil si å være en ressursmenighet, samt styrke kontakten og nettverket mellom disse ressurspersonene. I tillegg bidro delegasjonsreisen til en solid dose faglig påfyll for delegatene og motivasjon til å følge opp arbeidet med religionsdialog i sine respektive sammenhenger. Nettverket av ressursmenigheter ble også enige om å møtes hvert år til egne fagsamlinger. Det er naturlig at MKR, i samarbeid med Emmaussenteret i Oslo bispedømme, legger til rette for dette.

Videre ble det også fremmet et ønske på den nordiske dagen om å få til flere fellesnordisk samlinger. Det var enighet om å prøve å få til dette ca. annethvert år, og Norge (v/MKR) har sagt ja til å arrangere den neste nordiske samlingen utpå vinteren i 2011. Dersom oppussingen av pilegrimssenteret i Trondheim er ferdig til da, vil dette kunne være et aktuelt sted for en nordisk samling.

Rapport fra CCME-høring og lansering av "Churches responding to Migration 2010", Budapest 25.-27.11.2009
v/ Sven Thore Kloster

Om arrangementet:

I 2010 arrangerer KEK/CCME kampanjen "Churches responding to Migration 2010". Kampanjeåret har til hensikt å løfte migrasjon som sak og tema i de europeiske kirkene, og tydeliggjøre/forsterke det kirkelige engasjementet på dette feltet. Arrangementet i Budapest var det offisielle startskuddet for kampanjen. Her var det invitert en rekke CCME- og KEK-kirker som delte sine ideer og planlagte aktiviteter for kampanjeåret.

Fra Norge dro undertegnede sammen med Crispin Kashale som er pastor i Oljeberget menighet i Oslo. Oljeberget er en karismatisk, kongolesisk innvandrermenighet og er sentral i Flyktningenettverkets forum for innvandrermenigheter. Crispin representerte Flyktningenettverket i Budapest. Som vanlig var det verdifullt å inkludere en person fra en innvandrermenighet i et europeisk, økumenisk arrangement. Det bidrar til å berike arrangementet i tillegg til å inkludere innvandrermenighetene i et økumenisk fellesskap de ikke ellers hadde visst om. Det bidrar til ansvarliggjøring av så vel innvandrermenigheten som de etablerte kirkene.

Undertegnede hadde en innledning om kirkemøtesaken om kristne innvandrere. Jeg redegjorde for hvordan vi tenker i Den norske kirke om dette nå – nemlig at vi ser nødvendigheten av målrettede strategier, strukturelle endringer og konkrete tiltak for å få til inkludering av kristne innvandrere. Saken vakte mye oppmerksomhet, og både Svenska kyrkan og EKD er interessert i å gjøre noe tilsvarende.

CCME har utviklet en kalender for kampanjeåret 2010 (vedlagt). Det er lagt opp til at det meste som skjer er kirkenes egne aktiviteter, men CCME vil arrangere noen fellesarrangement i løpet av året. Blant annet vil det være en felleseuropeisk kampanje for å gi asylsøkere varig oppholdstillatelse etter 5 års midlertidig, lovlig opphold (for ikke å sette livene deres på vent i mer enn 5 år). MKR bør selvsagt slutte seg til denne, selv om den ikke er så aktuell for vår egen del, for i Norge får nemlig de aller fleste asylsøkere opphold etter 3-4 år hvis de har grunnlag for opphold.

Konklusjon/oppfølging fra norsk side:

Det er viktig at MKR vet om kampanjeåret 2010 og bidrar til å løfte dette opp i norsk offentlighet – både i og utenfor kirkelig sammenheng. Følgende aktiviteter og tiltak vil stå sentralt i norsk sammenheng i 2010:

- I februar/mars lanseres en felleskirkelig innvandringspolitisk plattform i regi av Flyktningenettverket. Dokumentet heter "Dette vil vi", og bør formidles til både menighetene og den større offentligheten.

- Oppfølging av kirkemøtesaken om kristne innvandrere vil være noe av det viktigste MKR kan gjøre som del av kampanjeåret 2010. Det skal utarbeides en omfattende handlingsplan, og denne bør også kommuniseres til CCME. De har allerede meldt sin interesse.
- MKR utsatte den planlagte uttalelsen fra februar 2009 om en mindre restriktiv arbeidsinnvandringspolitikk. MKR bør vurdere om de vil komme med uttalelsen i 2010 – da som en del av kampanjeåret. Den er fremdeles like, om ikke ennå mer, aktuell.
- CCME-kampanjen om maksimum 5 års midlertidig opphold bør også følges opp også fra norsk side. Tilslutning kan skje på et MKR-møte eller ved en pressemelding fra generalsekretær.
- I det nordiske rådgivernetverket for migrasjon og integrering er det tatt initiativ til å lage en fellesnordisk uttalelse/leserinlegg om inkluderende samfunn og rettferdig asylpolitikk. Teksten er tenkt utarbeidet på rådgivermøtet som finner sted på Island høsten 2010, og så vil nordiske kirkeledere bli oppfordret til å stille seg bak. Teksten er tenkt offentliggjort mot slutten av kampanjeåret.

Vedlegg: CCME-kalenderen

migration 2010 – the focus-themes

month	focus – theme
January	<p>UNITING IN DIVERSITY – Being Church together with black, migrant and ethnic minority churches</p> <ul style="list-style-type: none"> o 18 – 25 January – Week of Prayer for Christian Unity
February	RECOGNIZING MIGRANTS IN IRREGULAR SITUATIONS
March	<p>FIGHTING ALL FORMS OF RACISM AND DISCRIMINATION</p> <ul style="list-style-type: none"> o 21 March – International Day for the Elimination of Racial Discrimination
April	<p>BEING A CITIZEN OF THE HOUSEHOLD OF GOD</p> <ul style="list-style-type: none"> o 4 April – EASTER (in Western and Orthodox churches at the same date)
May	<p>CELEBRATING DIVERSITY</p> <ul style="list-style-type: none"> o 21 May – World Day for Cultural Diversity for Dialogue and Development o 23/24 May – PENTECOST
June	<p>PROTECTING REFUGEES</p> <ul style="list-style-type: none"> o 20 June – World Refugee Day
July	HOLYDAY SEASON – migration as theme for summer camps, time for encounter, festivities and summer activities
August	HOLYDAY SEASON – migration as theme for summer camps, time for encounter, festivities and summer activities
September	<p>ADDRESSING ENVIRONMENTAL DISPLACEMENT</p> <ul style="list-style-type: none"> o 1 September – Creation Day (Charta Oecumenica) – climate change, water saving, Migration as an ecumenical matter
October	<p>COUNTERING CONTEMPORARY FORMS OF SLAVERY, IN PARTICULAR TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS</p> <ul style="list-style-type: none"> o 18 October – EU Anti-Trafficking Day – official activities around combating trafficking in Human Beings
November	WELCOMING THE STRANGER – MIGRATION IN A GLOBALISED WORLD
December	<p>RESPECTING MIGRANTS' RIGHTS</p> <ul style="list-style-type: none"> o 18 December – International Migrants Day – main focus on Migrant workers rights convention

Saksbehandler:

Saksdokumenter

Rapport nr. 41/2009 **Sven Thore Kloster**

Rapport fra CCME-høring og lansering av "Churches responding to Migration 2010", Budapest 25.-27.11.2009 (*tidl. utsendt*)

Dokumentet "Dette vil vi" fra Flyktningnettverket, NKR.

Orienteringssaker

3. Det europeiske migrasjonsåret 2010

Sammendrag

I 2010 arrangerer KEK/CCME kampanjen "Churches responding to Migration 2010". Kampanjeåret har til hensikt å løfte migrasjon som sak og tema i de europeiske kirkene, og tydeliggjøre/forsterke det kirkelige engasjementet på dette feltet. Arrangementet i Budapest var det offisielle startskuddet for kampanjen.

Fra norsk hold ønsker man å følge opp dette temaåret på ulike måter: én av dem er dokumentet "Dette vil vi". Uttalelsen er utarbeidet av Kirkelig nettverk for integrering av flyktninger og innvandrere og i fellesskap godkjent den som en grunnleggende tekst for nettverkets arbeid. Styret for Norges Kristne Råd gir i hovedsak sin tilslutning til dokumentet. Nettverket ønsker at teksten skal offentliggjøres, men har bestemt å utsette trykkingen inntil ny koordinator og nytt navn på nettverket er på plass.

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd tar saken til orientering.

Dette vil vi!

1. Et inkluderende samfunn er alles ansvar.

"Dere er jordens salt! Men hvis saltet mister sin kraft, hvordan kan det da bli gjort til salt igjen? Det duger ikke lenger til noe, men kastes ut og tråkkes ned av menneskene"

Matt 5.13

"Alt dere vil at andre skal gjøre mot dere, det skal også dere gjøre mot dem."

Matt 7.12

"For jeg var sulten, og dere gav meg mat; jeg var tørst, og dere gav meg drikke; jeg var fremmed, og dere tok imot meg."

Matt 25:35

"Intet i denne erklæring skal tolkes slik at det gir noen stat, gruppe eller person rett til å ta del i noen virksomhet eller foreta noen handling som tar sikte på å ødelegge noen av de rettigheter og friheter som er nevnt i Erklæringen."

FNs menneskerettighetserklæring art. 30

Derfor vil vi at:

- Innvandrere ønskes velkomne i det norske samfunnet og møtes med solidaritet og nestekjærlighet.
- Alle tar ansvar for å motarbeide rasisme og annen diskriminering.
- Alle tar ansvar for å gi mennesker med utenlandsk bakgrunn muligheter til å delta i fellesskapet, ikke minst på arbeidsmarkedet og boligmarkedet.
- Alle kommuner er villige til å bosette flere flyktninger og at det fra statlig hold tilrettelegges for en god integreringspolitikk.

Derfor er vi motstandere av at:

- Fordomsfulle påstander om mennesker spres på basis av deres bakgrunn, hudfarge eller religion.
- Restriktiv asyl- og innvandringspolitikk begrunnes med en opinion som sies å være imot innvandring.

Derfor oppfordrer vi hverandre til:

- Å bidra til å skape økt kontakt, respekt og samarbeid mellom mennesker med ulik kulturell og religiøs bakgrunn.
- Å aktivt inkludere innvandrere i våre menigheter, og arbeide for gode flerkulturelle fellesskap i lokalsamfunnet.
- Å være lokale beslutningspåvirkere og jobbe for at kommunen bosetter flere flyktninger ut fra et helhetlig integreringsperspektiv.
- Å være nasjonale beslutningspåvirkere og støtte politikere i arbeidet for en mer human innvandrings- og integreringspolitikk.

2. Alle mennesker er skapt i Guds bilde og har rett til et liv i verdighet.

"Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, til mann og kvinne skapte han dem"
1.Mos 1.27

"Jeg er kommet for at dere skal ha liv og overflod."
Joh 10.10

"Alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter."
FNs menneskerettighetserklæring art. 1

"Enhver har rett til liv, frihet og personlig sikkerhet."
FNs menneskerettighetserklæring art. 3

"Enhver har rett til i andre land å søke og ta imot asyl mot forfølgelse."
FNs menneskerettighetserklæring art. 14.1

"Ingen konvensjonspart skal utvise, sende tilbake eller utlevere en person til en annen stat når det er skjellig grunn til å tro at vedkommende vil være i fare for å bli utsatt for tortur."
FNs torturkonvensjon art 3.1

Derfor vil vi at:

- Norge ivaretar sine internasjonale forpliktelser, og tar sin del av det globale ansvaret med å gi beskyttelse til mennesker på flukt.
- Norge, som et av verdens rikeste land, tar imot flere overføringsflyktninger enn i dag.
- Norge i økende grad skal følge anbefalingen fra FN's høykommissær for flyktninger, og at praksis i strid med FN's anbefalinger alltid skal prøves av stornemd i Utlendingsnemnda.
- Mennesker aldri skal sendes tilbake til land der de risikerer å utsettes for forfølgelse, tortur eller annen umenneskelig eller fornedrende behandling eller straff.
- Mennesker aldri skal utvises til første asylland dersom de der ikke gis rett til å få prøvet sin asylsøknad
- Asylsøkere med livstruende sykdommer får den nødvendige helsehjelpen i Norge.

3. Grunnleggende rettigheter må gjelde for alle mennesker

"Når en innflytter bor i landet hos dere, skal dere ikke undertrykke ham. Dere skal behandle ham som en landsmann. Du skal elske ham som deg selv. For dere har selv vært innflyttere i Egypt. Jeg er Herren deres Gud."
3. Mos 19.33-34

"Her er ikke jøde eller greker, her er ikke slave eller fri, her er ikke mann og kvinne. Dere er alle én i Kristus Jesus."
Gal 3.28

"Enhver har krav på alle de rettigheter som er nevnt i denne erklæring, uten forskjell av noen art, f. eks. på grunn av rase, farge, kjønn, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, eiendom, fødsel

eller annet forhold.”

FNs menneskerettighetserklæring art. 2

Derfor vil vi at:

- Norge og andre europeiske land ratifiserer FNs ”konvensjon for migrantarbeidere og deres familier”.
- Mennesker som oppholder seg i Norge uten legal oppholdstillatelse gis rett til nødvendig helsehjelp.
- Det må utredes hvordan man kan gi mulighet for å innvilge flere innreise – og arbeidstillatelser til Norge for å arbeide, spesielt gjelder dette ufaglærte fra fattige land.
- Norge aktivt motarbeider tapping av høyt utdannede ressurspersoner fra fattige land (”brain drain”), og arbeider for å etablere internasjonale kompensasjonsordninger der overføring av slik arbeidskraft skjer.
- Det utøves fleksibilitet og ikke stiles urimelige krav om utdanning og økonomi for religiøse ledere som søker om arbeidstillatelse i Norge for å betjene menigheter og trossamfunn.

Derfor er vi motstandere av at:

- Mennesker som søker asyl i Norge på grunn av politisk overbevisning eller tro og som risikerer forfølgelse i hjemlandet for dette utvises til hjemlandet med oppfordring om å ”tilpasse seg landets sosiokulturelle normer”.
- Mennesker som søker asyl i Norge på grunn av seksuell legning, og som risikerer forfølgelse i hjemlandet for dette, utvises til hjemlandet med oppfordring om å ”tilpasse seg landets sosiokulturelle normer”.
- Mennesker som oppholder seg i Norge uten legal oppholdstillatelse utnyttes i arbeids-, bolig-, eller prostitusjonsmarkedet.

Derfor oppfordrer vi hverandre til:

- Å ønske alle mennesker velkommen til våre fellesskap uansett hvilken bakgrunn de kommer fra.

4. Barns situasjon og behov må gis særlig oppmerksomhet

”Da Jesus så det, ble han harm og sa til dem: «La de små barna komme til meg, og hindre dem ikke! For Guds rike tilhører slike som dem.”

Mark. 10. 14

”Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.”

FNs barnekonvensjon art. 3

Derfor vil vi at:

- Barns egen asylsak skal tas på alvor.

- Barn som har oppholdt seg lovlig i Norge i over 3 år bevilges oppholdstillatelse.
- Alle barn uten oppholdstillatelse skal sikres skolegang og retten til helsehjelp.
- Barn aldri brukes som tolker for sine foreldre i vanskelige samtaler.
- Alle barn som kommer alene til Norge skal få den omsorg, støtte og beskyttelse de trenger.
- At vergeordningen for enslige mindreårige asylsøkere styrkes og forbedres.
- At mindreårige asylsøkeres liv ikke settes på vent ved kun å gi dem begrenset oppholdstillatelse fram til de når myndighetsalder.

Derfor oppfordrer vi hverandre til:

- Å sette barna i sentrum, og særlig de barn som har opplevd flukt.
- Å være med på å rekruttere verger for enslige mindreårige asylsøkere.

5. Familier har rett til å leve sammen

”Da de var dratt bort, viste Herrens engel seg for Josef i en drøm og sa: «Stå opp, ta med deg barnet og barnets mor og flykt til Egypt, og bli der til jeg sier fra! For Herodes kommer til å lete etter barnet for å drepe det.» Han sto da opp, tok barnet og moren med seg og dro samme natt av sted til Egypt.”

Matt 2. 13 -14. - Jesus flykter som barn sammen med familien sin til Egypt.

”Familien er den naturlige og grunnleggende enhet i samfunnet og har krav på samfunnets og statens beskyttelse.”
FNs menneskerettighetserklæring art. 16.3

Derfor vil vi at:

- Det gis en rask og rettferdig behandling av søknader om familiegjenforening.
- Slektninger til personer som bor i Norge skal få bedre muligheter til å få visum for å komme på besøk.
- Alle som har fått oppholdstillatelse i Norge skal ha rett til å være sammen med familien sin uten krav om 4 års arbeid eller utdanning.

Vi oppfordrer hverandre til

- Å være en støtte for familier som splittes.

6. Vårt mål er fred, rettferdighet og et bærekraftig samfunn – ” en ny himmel og en ny jord, hvor rettferdighet bor.” (2. Peter 3.13)

”Salige er de som skaper fred, for de skal kalles Guds barn.”
Matt 5. 9

”Herrens Ånd er over meg,
for han har salvet meg
til å forkynne godt budskap for fattige.
Han har sendt meg for å rope ut
at fanger skal få frihet
og blinde få synet igjen,
for å sette undertrykte fri
og rope ut et nådens år fra Herren.”
Luk 4. 18-19

”Enhver har krav på en sosial og internasjonal orden som fullt ut kan virkeliggjøre de rettigheter og friheter som er nevnt i denne erklæring.”
FNs menneskerettighetserklæring art. 28

Derfor vil vi at:

- Integrering sees som en gjensidig prosess og ikke som assimilering.
- Migrasjonspolitikken sees på som en del av arbeidet for global utvikling, menneskerettigheter og fred.

Derfor oppfordrer vi hverandre til:

- Å støtte hverandre med utholdenhet og glede i arbeidet for en bedre verden for alle mennesker.

Syng håp!

Rapport fra monitoreringsprosjekt 2009

Rapport fra monitorering av "Syng håp"

Ingrid Chr. Reite, IKO - Kirkelig pedagogisk senter

FORORD

Sitat

"Dette var den dagen verda kom til Vardal" (referert sitat, Sindre Eide).

Gjennom flere år har KUI (Den norske kirkes nord/sør-informasjon) og IKO - Kirkelig pedagogisk senter hatt et langt og godt samarbeid om "Syng håp", både i utforming av prosjektet som helhet og i utgivelsene "Syng håp" bok og cd.

KUI søkte Norad om midler til et monitorerings-/resultatmålingsprosjekt for "Globalt gudstjenesteliv" med særlig henblikk på "Syng håp"-konseptet. IKO er involvert som konsulent for gjennomføringen. Monitoreringen er gjennomført slik at den forholder seg til hvordan prosjektet har medvirket til å oppfylle målsetningene om et globalt gudstjenesteliv i henhold til KUIs strategiplan 2007-2010.

Termen "monitorering" impliserer en form for oppfølging/overvåkning og underveisvurdering. Denne type resultatmåling springer ut fra behovet for kontakt med enkelte deler av praksisfeltet for å vurdere hvilke ulike effekter arbeidet med "Syng håp" som materiale og som seminarer har hatt, med tilbakeslag i KUIs videre arbeid med temaet "globalt gudstjenesteliv". Monitoreringsrapporten skal danne grunnlag for en videre evaluering i KUI.

Det rettes en stor takk til Estrid Hessellund og Kari Jordheim for spennvidde i samarbeid og gode drøftinger i evalueringsprosessen. Ikke minst skal også informantene ha takk for meget konstruktive refleksjoner omkring gudstjenesteliv og deltakelse i prosjektet.

Oslo, november 2009
Ingrid Christine Reite
Rådgiver/FoU IKO - Kirkelig pedagogisk senter
Ingrid.Reite@iko.no

Innhold

1.	Innledning	2
1.1	Om bakgrunnen for prosjektet	2
1.2	Om bakgrunnen for monitoreringsprosjektet	3
1.3	Om rapporten.....	4
1.4	Rapportens struktur	4
2.	Metodiske arbeidsmåter.....	5
2.1	Arbeidsmåter i undersøkelsen	5
2.2	Prosess – utfordringer og løsninger.....	5
2.3	Utvalg	6
3.	Resultater	6
3.1.	Kvalitative og kvantitative data – hva gir de svar på i denne undersøkelsen? 6	
3.2.	Valg av analysemåter.....	7
3.3.	Hovedpunkter i resultatene	8
3.3.1.	Hva er "Syng håp"? Kunnskapsformidling og opplevd kunnskap	8
3.3.2.	Opplevelser og holdninger.....	11
3.3.3.	Handling	13
3.3.4.	"Syng håp" som endringsagent i en menighet	14
3.3.5.	Hvordan fungerer "Syng håp"-materialet uten seminar i en menighet?	15
3.3.6.	Brukergruppe	16
3.3.7.	Sindre Eides rolle som opphavsmann og prosjektkoordinator	16
4	Utgivelser	17
5	Implikasjoner for videre arbeid.....	18
5.1	Organisatoriske tiltak.....	18
5.2	Implementeringstiltak som forutsetter gruppeprosesser	18
5.3	Hvordan involvere flere målgrupper?	19
5.4	Hvordan øke engasjement og se endrede holdninger i menigheten?	19
6	Oppsummering: Har "Syng håp" bidratt til endringer i kirken?	20
7	Kilder	22

1. Innledning

"Den som ikke gjør noe for andre, gjør intet for seg selv" Goethe

1.1 Om bakgrunnen for prosjektet

Prosjektet "Syng håp" er forankret i Den norske kirkes nord/sør-informasjon (KUI) og deres visjon om "å styrke kirkens arbeid for en mer rettferdig verden som er forankret i den kristne kirkes tro på enkeltmenneskers verd og skaperverkets integritet" og KUIs mål om "å bidra til økt kunnskap, bedre identifikasjon, holdningsendringer og konkrete handlinger innenfor alle kirkens virksomhetsområder. Bakgrunnen for prosjektet om "Syng håp" var videre basert på KUIs satsningsområder, hvorav "globalt gudstjenesteliv" er et hovedtiltak:

- Sanger, bønner og liturgisk materiale fra søsterkirker i Sør har en naturlig plass i gudstjenestelivet til de fleste menigheter, og det foregår en konstant utveksling av slikt materiale over kirke- og landegrensene.
- Nord/sør-søndagen (en søndag i oktober), Freds-/menneskerettighetssøndagen (2. søndag i advent), Verdens aidsdag (1. desember) og Skaperverkets dag (en søndag i treenighetstiden) er befestet og utviklet som merkedager i kirkeåret.

"Syng håp" som prosjekt har som formål å bidra innenfor disse feltene. "Syng håp" (Heretter referert som "Syng håp", eller SH) kan forstås som

- 1) et konkret materiale av sanger og liturgiske elementer som brukes i ulike kirkelige sammenhenger i dag.
- 2) en overordnet tanke – der man har som mål å være en bidragsyter til kirkens kunnskap, holdninger og handlinger når det gjelder globale utfordringer og uttrykk for å være en del av en verdensvid kirke.
- 3) et prosjekt, som har som målsetning å bidra til et økt globalt perspektiv på norske gudstjenester gjennom materiale, seminarer, konserter og gudstjenester.

Sangboken "Syng håp" med 100 sanger og 40 bønner fra den verdensvide kirke (51 land på alle kontinenter) ble utgitt 2004/2005 på IKO-Forlaget, i samarbeid med Den norske kirkes nord/sør-informasjon (KUI) – med støtte fra Norad – og Kirkens Nødhjelp. Redaksjonen besto av Sindre Eide (IKO - Kirkelig pedagogisk senter), Estrid Hessellund (KUI), Einar Tjelle (KN) og Astrid Paulsen (IKO-Forlaget).

Senere i 2005 fulgte musikkutgivelsen "Syng håp" med 20 av de 100 sangene fra sangboken, og veiledningsheftet "Syng håp" et idéhefte" v/Sindre Eide (IKO Forlaget).

Høsten 2004 ble det i regi av KUI gjennomført en "Syng håp"-turné (én uke) med musikere fra Tanzania og Madagaskar til tre bispedømmer (Agder, Stavanger, Tunsberg). I 2007 ble en tilsvarende turné gjennomført med musikere fra Ghana (Oslo, Hamar, Nidaros bispedømme). I 2008 ble en tilsvarende turné gjennomført med musikere fra Thailand (Oslo, Sør-Hålogaland, Hamar bispedømme).

I tiden 2005-2009 har det vært avholdt et betydelig antall seminarer, korverksteder og gudstjenester i alle bispedømmer og i flere organisasjoner med utgangspunkt i "Syng håp"-

konseptet. (Se vedlegg "Syng håp"-arrangement i bispedømmene 2005-2009.) Sangboken er trykket i tre opplag – i alt 7500 eksemplarer, av disse er 6947 eksemplarer solgt (pr.d.d.).

Prosjektet har så langt vært tosidig – med bokutgivelser og cd parallelt med "Syng håp"-arrangement, med Sindre Eide og Estrid Hessellund som drivkrefter og sentrale aktører. Fram til dags dato er det holdt ca. 70 "Syng håp"-arrangementer.

"Syng håp"-arrangementene har antatt ulike former: Allsangkonserter, som for eksempel Kyrkjesongfest på Stord i 2007, salmekveld, korseminar, gudstjenesteverksted og gudstjenester. "Syng håp"-seminarene er ofte et gudstjenesteverksted i den lokale menigheten etterfulgt av gudstjeneste påfølgende søndag. En "Syng håp"-gudstjeneste har vært kjennetegnet av innslag fra ulike land og verdensdeler, både når det gjelder sanger, liturgi, bønn og preken/tale. Følgende prinsipper gjelder for arrangementene:

- Lokalt: Det skal alltid være lokale krefter involvert i arrangementene, musikere og andre krefter fra menigheten. På noen arrangementer har det vært med musikere fra Tanzania, Madagaskar, Ghana og land i Asia etter tildeling av midler til kulturutveksling fra Norad.
- Mangfoldig: Det er et mål å få med så mange typer aldersgrupper og representanter for ulike grupper som mulig.
- Aktuelt: Man tar utgangspunkt i problemstillinger som er aktuelle, innslag på TV, eller annet som for eksempel hiv/aids-problematikk. Preken og bønner omhandler problemstillinger som menigheten vet om og er opptatt av, har sett innslag om i TV, eller selv har sett. Målet er at menigheten skal kunne basere tema på en gjenkjennelig virkelighet. Man finner deretter sanger som passer til dagsaktuelle temaer. Eks. temaet hiv/aidsrammede, med kyrierop fra Sør Afrika.
- Liturgi som livsuttrykk: Gudstjenesten er et uttrykk som livets mange fasetter; Rop om hjelp, glede. Man ønsker et uttrykk for menneskets eget språk.
- Involvering som metodikk: Involveringspedagogikk og dialog er sentrale begreper. Man skal ikke gjennomføre et program, men heller utforme et rammeverk som får sin endelige form ved samtaler med kontaktpersoner på forhånd og ved de drøftinger som skjer underveis med deltakerne. Preken er satt sammen av tale, og sanger, og er som oftest basert på samtaler med barn, ungdom og voksne i menigheten.

1.2 Om bakgrunnen for monitoreringsprosjektet

KUI søkte (for 2009) Norad om midler til monitorerings-/resultatmålingsprosjekt for "Globalt gudstjenesteliv" med særlig henblikk på "Syng håp"-konseptet, og fikk mars 2009 tildelt NOK 50.000 til dette formålet. IKO - Kirkelig pedagogisk senter ble engasjert av KUI for å foreta denne monitoreringen. Hovedmålet er å utføre en resultatmåling av bruk, implementering og effekt av "Syng håp"-konseptet – sanger, liturgier og kulturformidling fra den verdensvide kirke inn i lokalt menighetsliv (gudstjeneste, korarbeid, konfirmandundervisning/trosopplæring og diakonalt arbeid). Også breddevirkningen i forhold til lokalsamfunnet var av interesse. Hensikten med monitoreringen var å belyse hvilke effekt de ulike aktivitetene har hatt, og i hvilken grad disse har bidratt til måloppnåelse i forhold til prosjektets hovedproblemstilling:

På hvilken måte har opplevelser av "Syng håp" som prosjekt og materiale bidratt til økt kunnskap, endrede holdninger og nye handlingsmønstre i menighetene?

1.3 Om rapporten

I tilknytning til hovedproblemstillingen er det en rekke delmål og aktiviteter i "Syng håp"-prosjektet som er aktuelle i denne rapporten. Disse kan deles inn i områdene kunnskap, holdning og handling. Disse tre feltene kan imidlertid være vanskelig å operasjonalisere. De kan beskrives som forsøk på å ordsette kontinuerlige, menneskelige utviklingsprosesser som beveger seg mellom kognitiv kunnskap, emosjonelle nåtidsopplevelser, langsiktig dannelse av verdier og holdninger og mot det som gir seg utslag i praktiske handlinger. Det er av interesse å drøfte sammenhengen mellom disse, noe vi forsøksvis skal se på i analysen av resultatene. "Syng håp" seminarer og påfølgende gudstjenester er ment å være nyttige bidragsyttere i forhold til kirkens målsetninger innenfor globalt gudstjenesteliv. I dialog med KUI og med initiativtaker Sindre Eide ble mer spesifikke målbeskrivelser tatt opp til drøfting og problematisering. De følgende delmålene er et forsøk på å beskrive noen intensjoner bak arbeidet:

Kunnskapsformidling:

- Økt kunnskap om menighetsliv og gudsperspektiv i den verdensvide kirke gjennom sanger, bønner og annet liturgisk materiale
- Økt musikalsk kunnskap gjennom sanger og liturgisk materiale

Holdninger og identifikasjon:

- Seminarer og gudstjenester som gir spesifikke og subjektive opplevelser
- Opplevelsene som bidrag til økt identifikasjon med livssituasjon og gudsperspektiv i den verdensvide kirke
- Opplevelsene som bidrag til interesse og mottakelighet for en gjensidig relasjon med søsterkirker i Sør
- Opplevelsene som bidrag til økt interesse/engasjement for endringer i eget liv og i menighetsliv
- Seminarer har ført til teologisk refleksjon rundt gudsperspektiv og fellesskap i egen kirke

Handlinger

- Seminarer og gudstjenester som bidrag til umiddelbar betydning for engasjement i forhold til globale utfordringer
- Seminarer og gudstjenester som bidrag til en langsiktig påvirkning på menighetslivets forhold til globale utfordringer
- "Syng håp"-materialet har fått nedslag i gudstjeneste, korarbeid, trosopplæring, og annet menighetsarbeid
- "Syng håp"- seminar/gudstjeneste som bidrag til økt diakonalt engasjement i menigheten
- "Syng håp"- seminar/gudstjeneste som bidrag til økt tverrkulturell kontakt i menigheten/i lokalsamfunn
- "Syng håp"- seminar/gudstjeneste som bidrag til økt økonomisk støtte til misjons- og bistandsorganisasjoner
- "Syng håp" seminar/gudstjeneste som bidrag til positiv utvikling og innovasjon i menighetslivet

1.4 Rapportens struktur

Kapittel 2 gjør rede for metodiske utvalg, arbeidsmåter og problemstillinger.

Kapittel 3 beskriver resultater fra monitoreringen.

Kapittel 4 viser kort en tilbakemelding på utgivelser i prosjektet (bok og cd).

Kapittel 5 gir en oversikt over hvilke implikasjoner informantene selv gir for videre arbeid med "Syng håp".

Kapittel 6 er en sammenfatning av resultatene og en oppsummering av "Syng håp" sitt primære nedslagsfelt.

2. Metodiske arbeidsmåter

2.1 Arbeidsmåter i undersøkelsen

Undersøkelsen innebærer både kvalitative og kvantitative data, med intervjuer og kvalitative data som tyngdepunkt:

a) Kvalitative intervjuer i ulike etapper¹:

1. Intervju med Sindre Eide, initiativtaker til "Syng håp".
2. Besøk og intervju/samtale med utvalgte personer/menigheter i Oslo, Stavanger, Hamar og Nord-Hålogaland bispedømme.
3. Telefonintervjuer med en menighet hhv. i Nord-Hålogaland, Stavanger og Møre² bispedømme.
4. Intervju av en kontrollmenighet i Oslo bispedømme som *ikke* har hatt seminar, men som likevel er kjent med "Syng håp".
5. Samtale/intervju med en representant for hhv. Kirkens Nødhjelp, Metodistkirken i Norge og en representant for Mellomkirkelig råd i Den norske kirke.

b) Kvantitative spørreskjemaer³

Spørreskjemaer er sendt til samtlige av intervjuobjektene⁴. Svarene gir kvantitative data fra de respektive menighetene.

c) gjennomgang av tilgjengelig litteratur (gudstjenesteagendaer, seminarprogrammer, menighetsblad mv med relasjon til "Syng håp", KUIs strategidokument 2007-2010 og KUIs årsrapport for 2008).

2.2 Prosess – utfordringer og løsninger

Ved valg av problemstilling hadde "prosjekteier" KUI og IKO som konsulent for oppdraget en dialogisk og hermeneutisk prosess for å foreta nøyaktige definisjoner og avgrensninger, både når det gjaldt innhold og metode. Underveis har det vært jevnlig kontakt mellom konsulent og KUI, slik at man har kunnet foreta nødvendige presiseringer og avklaringer.

Det har vært drøftet i hvilken grad dette prosjektet skal resultere i monitorering av bredde og representativitet (kvantitativ undersøkelse) eller av kvalitativ dybde og refleksjon. I "Terms of

¹ Intervjuguide følger med som vedlegg.

² Telefonintervjuet med en ekstra menighet i Hamar måtte utgå – her hadde det vært store utskiftninger av folk som hadde deltatt på det opprinnelige SH-arrangementet. Det ble erstattet av et ekstra intervju i Møre bispedømme. På denne måten var det også mulig å få en representant for Midt-Norge.

³ Spørreskjema er vedlagt.

⁴ Spørreskjemaene ble sendt til samtlige intervjuobjekter. I tillegg ble det forsøkt å få flere informanter fra nøkkelstillinger i Kirkerådet, i Mellomkirkelig råd, og en nøkkelperson fra hvert av bispedømmene. Etter konferering med KUI (E. Hessellund) ble det enighet om å utelukke disse.

Reference" (TOR) presiseres det at denne undersøkelsen både skal omfatte kvalitative og kvantitative data. Imidlertid, ut fra "Syng håp" sin karakter og særegenhet som prosjekt, og ut fra de målsetninger som ble satt i TOR om kunnskap, holdning og handling, var det belegg for å foretrekke en *kvalitativ undersøkelse* og å bygge opp et solid fundament for færre, men informative dybdeintervjuer. Kvantitative data fra spørreundersøkelsen vil således være mindre fremtredende.

2.3 Utvalg

Resultatmålingen har blitt foretatt i til sammen fem bispedømmer i Norge. Utvalget av menigheter har blitt foretatt på følgende kriterier:

- Menighetene skal representere bispedømmer med god spredning i Norge. Oslo ble valgt ut på grunn av at dette er en storby, som er preget av mangfold innen Den norske kirke, i forhold til kirkesamfunn og i forhold til generell flerkulturell befolkning. Kirken i Oslo har også noe større valgfrihet i forhold til ressurser og type fagseminarer man ønsker å knytte seg opp mot. Hamar ble valgt ut med bakgrunn i at dette delvis både kan representere en innlandskultur, i tillegg til stor folkekirkelig bredde i bispedømmet. Stavanger bispedømme ble valgt ut på grunn av variasjon mellom by, land- og kystkultur, og er kjent for sitt "internasjonale tilsnitt" gjennom næringslivet. Bispedømmet kjennetegnes av et spesielt engasjement i misjon. Nord-Hålogaland ble valgt ut på grunn av plassering i nord, der man både har by-, land- og kystkultur. Møre bispedømme er valgt som en representant for Midt-Norge. Det må presiseres at det i denne studien ikke blir foretatt analyser som sammenlikner kjennetegn på bispedømmer eller landsdeler, men at utvalget har den primære hensikt å få til en god spredning.
- Menighetene skal både ha gjennomført et seminar og en påfølgende SH-gudstjeneste
- Intervjuobjektene har selv deltatt på seminar/konsert i den menigheten de nå jobber i

Anonymitet har vært et premiss i intervjuene. Dette for å få så "frie" svar som mulig. Informantene er derfor kun referert til med angivelse av hvilket bispedømme de kommer fra.

3. Resultater

3.1. Kvalitative og kvantitative data – hva gir de svar på i denne undersøkelsen?

Kvalitative data gir en rekke muligheter til monitoreringsprosjektet. "Monitorering" brukes ofte som begrep i forhold til "overvåkning" i ulike prosjekter – og er kjennetegnet av at man "speiler" og, i denne sammenhengen, får et tydeligere bilde av hva som faktisk foregår i de ulike menighetene. Man har altså å gjøre med noe som foregår her og nå, en prosess. Kvaliteten på disse prosessene kan komme godt fram i en kvalitativ tilnærming, der man kan la en problemstilling endres og utvikles i løpet av en datainnsamling og man kan søke å forstå det spesifikk i en helhetlig kontekst. I løpet av intervjuprosessen har det også kommet fram ulike aspekter som har vært spesielt interessante:

Informantene har delvis gjennom direkte spørsmål og delvis på selvstendig initiativ tatt i bruk ulike *tidsaspekter* – beskrivelser av hvordan de har hatt det tidligere, hvordan det er nå og hva de ønsker seg. Fortid, nåtid og framtid gir data som kan si oss noe om årsaker til hvorfor og i hvilke sammenhenger noe fungerer eller ikke. Sitatene inneholder ofte ulike koblinger av

tema, noe som i mange tilfeller reiser nye problemstillinger til videre drøfting. Intervjuene gir også betydelig tilbakemelding på "Syng håp" i et fremtidsaspekt – der implikasjoner for videre utvikling kommer tydelig fram.

I intervjuet har det kommet fram mange *helhetlige beskrivelser*, hvordan en menighet er bygd opp, både praktisk, økonomisk, relasjonelt osv., og for eksempel hvilke agenter man har å spille på og hvilke krefter som har betydning for større eller mindre suksess i forhold til "Syng håp".

I intervjuet har det vært en del spørsmål som har krevd *dialog* og tilpasninger. Man kan foreta oppklaringer av spørsmål, og man har tid og rom til å fange opp sentrale problemstillinger som intervjuobjektet synes er beslektet, som kan gi oss nyttige "på-tvers-perspektiver".

De kvantitative dataene fremstilles som kortfattede presentasjoner av hva som har skjedd i *etterkant* av seminaret, og hvordan "Syng håp" fungerer pr. i dag. Det må presiseres at man her i forskningsmessig sammenheng ikke har med representativitet å gjøre, og således fremkommer det ingen tall med statistisk gyldighet. Det vil imidlertid likevel bli referert til kvantitative data i form av tall, som må sees på som deskriptive referanser til et svært begrenset utvalg.

3.2. Valg av analysemetoder

Det samlede intervju materialet er relativt omfattende, og ville kunne gi flere resultater som er langt mer omfattende enn det som kan gjengis i denne rapporten. Det vil være naturlig å foreta en form for "oversiktsanalyse"⁵. Denne analysen skal trekke ut noen viktige punkter fra intervjuene, og gi et bilde av bredden i utsagnene, samt hvilke momenter som tillegges større vekt blant informantene. I tillegg vil jeg forsøke å få fram tverrgående temaer – temaer som flere informanter kommer inn på og vektlegger. I denne sammenhengen vil det ikke være anledning til å foreta spesifikke menighetsanalyser – dvs. helhetsanalyser av hver enkelt menighet. Sitatene som refereres til vil derfor kun anvendes i tematisk analyse.⁶

I den kvalitative analysen vil det stort sett ikke fremkomme tallangivelser av hvor mange som mener hva, men det refereres delvis til hva som ser ut til å være gjennomgående hos de fleste informantene, og hva som kun gjelder noen få. Dette for å understreke tendenser i meningsytringer.

De kvantitative dataene bygger delvis på bakgrunnsmateriale og delvis på resultater fra spørreundersøkelse, hvor frekvens av ulike svar kan vise tendenser i bruk av "Syng håp"-materialet.

⁵ Jf. Thagaard, 2004

⁶ Noen sitater er gjengitt kun som forkortede punkter. Andre sitater er gjengitt i sin helhet, med en parentes med opplysning om hvor hver informant kommer fra. De opprinnelige intervjuene fra hver menighet er merket stedsnavn etterfulgt av et 1-tall (Eks. Nord-Hålogaland 1). Kontroll menighet i Oslo er merket "Oslo k". Intervju med en annen menighet i hvert bispedømme er merket "bispedømme" og et 2-tall (Eks. "Stavanger 2"). Representanter fra råd/organisasjoner/kirkesamfunn er kun merket med navn på sin organisasjon.

3.3. Hovedpunkter i resultatene

3.3.1. Hva er "Syng håp"? Kunnskapsformidling og opplevd kunnskap

Innledningsvis ble informantene bedt om å gi en fri beskrivelse av "Syng håp"-prosjektet, og dernest hvilken kunnskap de opplevde som ny gjennom "Syng håp".

KUIs kunnskapsbegrep dreier seg blant annet om kunnskap om globale utfordringer knyttet til fred, rettferdighet og vern om skaperverket. Det dreier seg også i denne sammenheng om musikalsk kunnskap (sanger, ulike uttrykksformer fra den verdensvide kirke) og liturgisk kunnskap (bønner og liturgisk materiale fra den verdensvide kirke). Selve spørsmålene om "hva man lærte som var nytt" var det svært lite utfyllende svar på. Derimot var det i spørsmålet "beskrivelse av "Syng håp" duket for fyldige svar.

I modellen under vises begreper som kommer fram i samtalene. Begrepene ser ut til å ha noe ulike fokus – et *innholdsaspekt*, som sier noe om hva "Syng håp" representerer eller symboliserer, og deretter hvilken *funksjon* den har for informantene på den andre siden. Innholdsaspektet kan si noe om et noe mer overordnet perspektiv, med mer generelle ord og vendinger – der man ofte bruker begrepet "kirken" som en fellesbetegnelse framfor for eksempel termen "menighet". Funksjonsbeskrivelser ser i større grad ut til å peke på konkrete prosesser i en gitt sammenheng, som for eksempel menigheten.

Overordnet innhold/hva "Syng håp" representerer for informantene

I spørreundersøkelsen var uttrykk for tro i den verdensvide kirke fremtredende i hvilken kunnskap de hadde tilegnet seg. Globale utfordringer var minst fremtredende, noe som også stemmer med hvilken vekt disse fikk i intervjuene.

Den verdensvide kirke	Håpsdimensjon	Musikalsk dimensjon	Teologisk dimensjon
<ul style="list-style-type: none"> • Kirke i verden • Treffer interesse • Inspirasjon, varme og entusiasme • Treffer flerkulturell virkelighet i nærmiljø og i trosopplæring • Har et internasjonalt fokus • "Ting kommer til oss fra verden" • Å være kirke i en flerkulturell virkelighet, i trosopplæring og nærmiljø 	<ul style="list-style-type: none"> • Tittelen er presis. Alle sangene bærer håp" • Håp er noe kirken kan formidle • Kirker i Sør kan formidle håp i krise og sorg • Kirke kan forene håp og diakoni • "Sterk formidling av kjærlighet... håpet ligger jo i det" 	<ul style="list-style-type: none"> • Nytt stoff • Annerledes musikalsk kvalitet enn i Norge • Masse spennende musikk og stor inspirasjon 	<ul style="list-style-type: none"> • Representerer en teologi med et sterkt menneskeverdfokus • Representerer et vidt frelsesbegrep: Frelse og frigjøring for mennesket og skaperverket • Representerer ikke noe nytt teologisk, men er et nytt formspråk • Åpner en sammenheng mellom tro og diakoni

Tabell 1: Ulike innholdsdimensjoner i intervju: Informantenes frie beskrivelse av "Syng håp"⁷

⁷ Tabell over ulike tema informantene var opptatt av. Inndelingen er foretatt i etterkant, men representerer ikke markante skiller, slik det her er fremstilt. De ulike dimensjonene kan være betinget av og forbundet med hverandre.

"Syng håp" ser ut til å være sterkt forbundet med begreper om temaet "den verdensvide kirke". Gjennomgående er det dette de fleste forbinder med "Syng håp", det er innenfor dette temaet det finnes flest sitater, og det er også her vi først og fremst finner beskrivelser med flere dimensjoner, som både omhandler det å være én blant flere kirker i verden, som representerer andre kirkers inspirasjon og som peker på hvilke ressurser troende fra andre land kan gi oss. I tillegg ser det ut til at "Syng håp" treffer et internasjonalt fokus som allerede er etablert i noen av menighetene. På den måten kan man si at "Syng håp" representerer noe som gir begrepet "verdensvid kirke" et ansikt.

De andre tre temaene "*håpsdimensjon*", "*musikalsk dimensjon*" og "*teologisk dimensjon*" er også sentrale i intervjuene. I flere av intervjuene ble håpsbegrepet hos kirker i Sør betegnet som et spesielt karaktertrekk og som en spesiell "holdning" til utfordringer, og som hadde stor overføringsverdi til informantenes egne liv. Kirkene i Sør ble oppfattet som en spesiell aktør i forhold til å fremme håp i krise og katastrofe – noe som flere mente gav et nytt innhold til diakonibegrepet. Det musikalske perspektivet var også viktig for informantene. "Syng håp"-materialet omtales av samtlige informanter som en "fornyende" av kirkens form og uttrykk. Enkelte betegnet materialet som en "utfordring", og ble derfor kun benyttet i egne sammenhenger (for eksempel kveldsgudstjenester). Andre steder var materialet en ressurs i et allerede pågående fornyingsarbeid og et ledd i en reformering av gudstjenesten. For noen informanter er "Syng håp" som prosjekt (seminar, gudstjeneste, materiale) et nytt innspill til teologi om gudsinnhold og menighetsfellesskap – og en teologi som fremhever menneskeverdet. Utsagnet "kirken kan forene håp og diakoni" knytter kirkens teologi og funksjon sammen.

En *kombinasjon* av begrepene "verdensvid kirke", "håpsdimensjon", "musikalsk dimensjon" og "teologisk dimensjon" kan gi noen fruktbare perspektiver. Er det slik at man gjennom "Syng håp"-prosjektet kan oppnå synergier man ikke har sett på samme måte tidligere? "Syng håp" kan representere *mer enn bare en dimensjon*, som "musikk" eller "teologi" eller "menneskeverd". Vil man i kirken for eksempel kunne oppnå en rikere teologisk forståelse, ikke bare gjennom det faktum at man får presentert gudsbilder fra ulike deler av verden, men at man kombinerer det nære og menneskelige i musikken, hverdagslivets nyhetsbilder og oppfattelse av håp og trosaspektet? Representerer informantenes utsagn bidrag til et mer flerspektret "menneskeverd"-begrep overfor samfunnet og for eksempel humanitære organisasjoner, der håpsdimensjonen og det teologiske aspektet ses på som berikende og styrkende muligheter i måter å jobbe på?

"Syng håp" sin funksjon i menighetene

Verdensvid kirke	Gudstjeneste	Helhetlige satsningsfelt	Form og uttrykk
<ul style="list-style-type: none"> • Formidler bevissthet om verdensvid kirke og et samfunn i endring • Nyttig i en tid med stadig flere flerkulturelle menigheter • Gir innsikt i annen kultur og tradisjon • Både innhold og måter å syng på kan formidle en ny dimensjon av et tema, eks. frelsesbegrepet. • Gir en bevissthet om ansvar her og nå. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liturgiske byggeklosser" • Passer inn i temagudstjenester og familiegudstjenester • Bruker to faste liturgiske elementer • Bruker noen sanger i hver gudstjeneste • Bruker av og til noen sanger i gudstjenesten • Bruker ikke SH, men det kommer 	<ul style="list-style-type: none"> • Godt virkemiddel inn i helheten (reformer) • Fint å trekke inn når man har om misjon. • Gudstjenestes atsning og nærmiljø-satsing viser at SH er helt riktig for oss 	<ul style="list-style-type: none"> • Nytt stoff • Åpner for mangfold i lovprisning • Ny form gir nytt innhold til gudstjenesten • Brukes løsrivet som elementer for å "friske opp"

Tabell 2: Informantenes frie beskrivelser "Syng håp" i menigheten

Funksjonsbeskrivelser av "Syng håp" kan i stor grad sies å omhandle en deskriptiv tilnærming til hva "Syng håp" betyr for den lokale menighet fram til i dag. Perspektivet på en verdensvid kirke ser ut til å være sentralt i forhold til "Syng håp" sin funksjon. Flere ord og uttrykk refererer til en form for *tankeprosess* eller *kompetanse*, for eksempel "formidler bevissthet", "nyttig", "gir innsikt", "formidler en ny dimensjon", "åpner en sammenheng". Dette gir en pekepinn på at "Syng håp" kan ha bidratt til endring i tenkning og bevissthet når det gjelder spørsmål om det verdensvide, det globale. Man kan også stille spørsmålet om "Syng håp" også har en rolle som *går forbi* kunnskapsdimensjonen og som involverer deltakerne i deres tankeprosesser.

Samtlige informanter knyttet "Syng håp" opp mot gudstjenesten - mot hvordan gudstjenesten kan fornyes gjennom "Syng håp" og i hvilken grad materialet fungerte i menigheten. Bruken varierte fra ingen elementer fra SH i noen deler av menighetens arbeid til fast bruk av både liturgi og sanger ved samtlige gudstjenester. De fleste informantene hadde sanger og/eller liturgiske elementer som ble brukt aktivt. De fleste gav uttrykk for at de selv ønsket å ta i bruk flere SH-elementer enn i dag. Dette fordi SH representerer noe nytt – enten som "noe friskt" (form) eller med noe annerledes i tekst og innhold.

Informantene gav uttrykk for at "Syng håp" var et konsept som på en eller annen måte også passet inn i en helhet, enten dette var i aktiviteter/temaer som menigheten hadde fra før – eller at det passet inn som en del av en satsing. Dette kan tyde på at det er mange trekk ved "Syng håp" som understreker og gir et uttrykk for temaer, verdier og satsinger som allerede er viktige for menighetene.

Flere av utsagnene har formuleringer som "åpner en sammenheng". Som i innholdsbeskrivelsene ser vi også her en "crossover"-virkning mellom bl.a. teologi, musikk, medmenneskelig ansvar og samfunnsperspektiver, som gjøres tydelig i utsagnet "både innhold og måter å syng på kan formidle en ny dimensjon av et tema, for eksempel frelsesbegrepet" (KN).

Det var generelt vanskelig for informantene å svare på "hva lærte du?", mens man i mer åpne spørsmål fikk rikholdige svar. Hva kan være grunnen til dette? Mange informanter beskrev "Syng håp" fyldig, samtidig som man på konkret spørsmål svarte at "de ikke lærte noe nytt". Dette kan handle om hvordan man stiller et spørsmål. Samtidig kan det også bety at det er noe med "Syng håp" sitt "vesen" eller grunnleggende karakter som lettere lar seg beskrive fritt enn i lukkede kategorier. I tillegg kan det også dreie seg om at man har en annen tilnærming til et stoff som på en måte har vært kjent og sett tidligere, men som man kanskje ikke har fått en personlig erfaring med tidligere – slik at kunnskapsbegrepet blir noe mindre aktuelt enn for eksempel begrepet *kjennskap* eller *opplevd kunnskap*.

3.3.2. Opplevelser og holdninger

KUI opererer med et holdningsbegrep som blant annet innebærer integrering av kunnskap og identifikasjon med menigheter i det globale fellesskap. Man kan si at opplevelser refererer til selve *prosessen* i tilegnelsen av kunnskap og utvikling av identifikasjon. Utsagnene under tegner et bilde av hvilke opplevelser informantene har hatt gjennom "Syng håp":

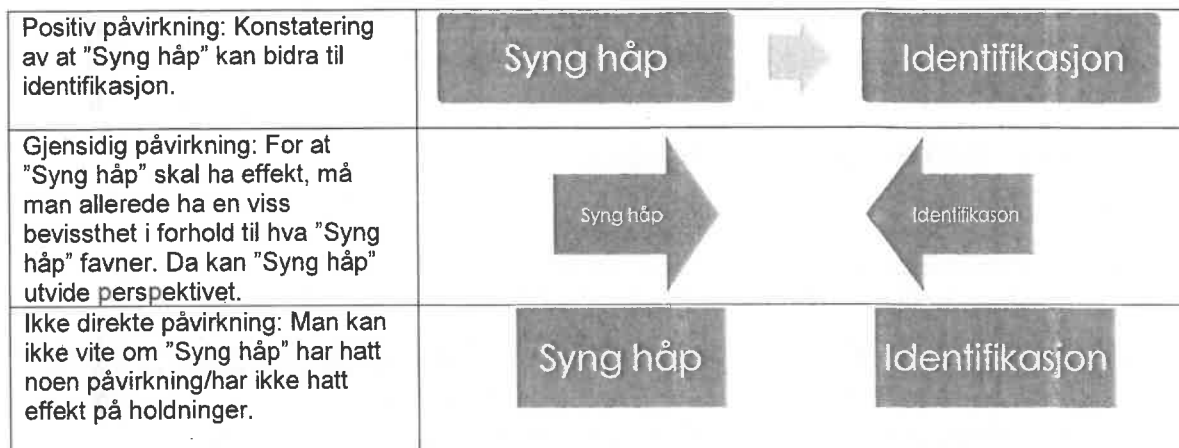
Beskrivelse av ulike opplevelser	Bispedømme
<ul style="list-style-type: none"> "...hadde et møte med SH i en begravelse. Møtet med dette ble gjennomgripende, der hele familien satt og gråt. Det var menneskelige og nære tekster. I møte med "Håpstangoen" fikk jeg et møte med kampvilje, jeg kjente ungdomsopprøret i meg. Jeg så hva dette kunne skape i meg og rundt meg." 	Oslo 1
<ul style="list-style-type: none"> "Etter første gudstjeneste fikk jeg mange tilbakemeldinger, jeg har aldri sett så mange glade ansikter på veien ut da forsangerne sto foran utgangen og sang. "Solbarn, jordbarn" skled rett inn hos skolene rundt [...] klarer ikke å synge den uten å begynne å gråte..." [En del av SH sangene] "har evnen til å gripe. De går rett inn i vanskelige ting. Det er en tydelig menneskelighet i tekstene, de viser motet til å se Gud og å si noe om Gud, nærhet til evangeliet". 	Oslo 1
<ul style="list-style-type: none"> "SH har brakt med seg et element av tekstlig håp og dynamikk som man ikke har ellers". 	Stavanger 2
<ul style="list-style-type: none"> "Tekstene er nakne og nærgående, både på det personlige og trosmessige planet". 	Oslo 1
<ul style="list-style-type: none"> "Det fineste var barnas deltakelse i gudstjenesten. I en barnesamling ble det spurt om barna ville tenne lys i gudstjenesten. "Nei", sa én, "vi vil gjøre de ordentlige tingene, si de ordentlige ordene". "Hva er de ordentlige ordene?" sa den voksne. "Det er at kjærligheten er sterkere enn døden. Dette er Jesu legeme". 	Stavanger
<ul style="list-style-type: none"> "...SH gjorde noe med dem, alle var en del av en helhet, alle var på samme nivå, alle var like viktige. Man merker det ikke så godt på de voksne...". 	Stavanger
<ul style="list-style-type: none"> "Den største opplevelsen var en afrikansk gudstjeneste med bare melodier og salmer og bevegelser ... Man får en ny og annerledes musikk inn på livet" 	Mellomkirkelig råd
<ul style="list-style-type: none"> "Bønn i de fire himmelretninger kan gi en aha-oplevelse". 	Hamar

Figur 3: Sitater fra ulike opplevelsesbeskrivelser

Opplevelsene refererer til det emosjonelle aspektet ved "Syng håp"-erfaringen, og er individuelle. Imidlertid kan man si at beskrivelsene refererer til *at* opplevelsesaspektet er viktig, og at selve opplevelsene har en spesiell funksjon. Hvilke elementer i "Syng håp" skaper opplevelser? For det første ser det ut til at "Syng håp"-materialet appellerer til det menneskelige og nære – det har et medmenneskelig perspektiv. For én av informantene var det avgjørende å få et møte med "Syng håp" i en begravelse – i en viktig livskontekst sammen med familie. Det handler også om en form for nærhet og dynamikk i tekstene. For det andre ser det ut til at fellesskap og involvering av flere grupper i menigheten skaper spesielle

opplevelser for noen av informantene – barna blir ikke bare gjort til en del av gudstjenesten, men bærer fram egne ønsker. For det tredje ser det ut til at annerledes liturgi, form og musikk også gir informantene nye opplevelser.

I forlengelsen av opplevelsbeskrivelsene er det aktuelt å drøfte effekten av slike opplevelser. Informantenes beskrivelser kan utformes som tre ulike hypoteser:

Figur 4: Modell over SHs påvirkning på identifikasjon

Utsagnene fordeler seg noenlunde jevnt mellom klar positiv påvirkning på identifikasjon og holdninger og ingen opplevd direkte påvirkning mellom "Syng håp" og identifikasjon, med enkelte representanter for det midterste alternativet, gjensidig påvirkning. Effekten av identifikasjon ser ut til å være svært varierende blant informantenes oppfatning av hva som har foregått i menighetene deres.

Kan man si at "Syng håp" har bidratt til noen holdningsendringer? I intervjuene ble det spurt etter menighetens holdninger til og engasjement for globale utfordringer, for nord/sør-problematikk og for den verdensvide kirke.

"Syng håp" – et nytt perspektiv på diakoni

Mange av informantene syntes å trekke fram et slags tverrgående perspektiv på hva "Syng håp" representerer, nemlig dette som dreier seg om holdninger til land og kultur i Sør:

- "... "Syng håp" er litt annerledes enn misjon, som er litt ovenfra og ned. Dette er annerledes. Vi er likeverdige. Det er holdningsskapende i forhold til mennesker med en annen kultur. Menneskeverdet kommer tydelig frem, og får fram det diakonale perspektivet". (Hamar)
- "Kanskje man [gjennom "Syng håp"] kan gå nye veier. Innflyttere har mye å fortelle. Eks.:Ung innvandregutt: Er trukket inn i ungdomsarbeidet. Han viser oss nye ting, og setter fokus på ting som man ikke ser selv." (Stavanger 1)
- "tror ikke at vi kan trække så mye av vår gamle liturgi over dem (vennskapsmenigheter) – vi får mest utbytte av dem". (Hamar)
- "Syng håp" bidrar til respekt. Folk har gjerne en opplevelse av folk fra Sør som "de fattige". Her får man en tekst- og sangskatt. De skal lære oss, ikke vi som skal lære dem". (KN)

- "Den verdensvide kirke, ting som har kommet til oss fra helt andre kanter av verden". (Nord-Hålogaland 2)
- "At vi i vår tørre norske kirke får inspirasjon, varme og entusiasme fra verden, noe vi trenger så veldig". (Hamar)
- "På denne kanten er de fleste en del av en lokal misjonsforening. Dette er en lukket forsamling. Mat, "Syng håp", felles opplevelser bør bringes inn for å skape kontakt med innvandrere. Det er en innbarket norskhet om hvem som hører til og hvem som ikke gjør det. Man er veldig opptatt av misjon, derfor er det stor interesse for "Syng håp", men bare i sine rammer. Sånn sett har "Syng håp" en viktig misjon". (Stavanger 2)

"Syng håp" handler for flere om et alternativ til misjon og innstilling til syn på hva som oppleves som "ressurssterkt". Vi har altså å gjøre med en slags *innovasjon av misjonsbegrepet*. Dette perspektivet ble påpekt uten foranledning hos samtlige, og fremhever et viktig trekk ved "Syng håp" – noe som kan være med på å understreke tema som likeverdighet, nyskaping, fellesskap og respekt. Mange informanter påpekte at ett seminar ikke var tilstrekkelig til noen endringer på holdningsplan. Imidlertid er det flere som fremhever "Syng håp" sitt innhold som et potensial for holdningsendringer, noe som i stor grad kan gi menigheter et konkret og helhetlig verktøy for å endre seg sammen.

3.3.3. Handling

Det handlingsbegrep man finner i KUIs rapporter innebærer blant annet at kunnskap om globale utfordringer og identifikasjon med kirke i det verdensvide fellesskap skal gjenspeiles i hele menighetens virksomhet (gudstjenester, kulturellrelasjoner, diakonal virksomhet, vennskaps- og kulturellrelasjoner). Informantene beskrev handlinger som blant annet:

- "at man reiser seg opp og beveger seg... å samle folk...". (Mellomkirkelig råd)
- "de dagligdage handlingene – hvordan man bruker penger og hvilke vurderinger man foretar seg [...] I menigheter foretar man seg symbolske veivalg. Man kan ha et prosjekt, en vennskapsmenighet, eller for eksempel fasteaksjonen. Dette er viktig for bevisstgjøring. Men det viktigste er hva man foretar seg i hverdagen"(KN)
- "Lokalt er handling integrering. Dette er ønskedrømmen". (Stavanger 2)
- [Handling er] "temagudstjenester. Kanskje det kan bidra til at kirker i Sør og globale utfordringer blir satt mer på dagsorden". (Nord-Hålogaland 2)
- "Handling er å se seg selv som en større kirkehelhet. Handling er å bidra i innsamlingsaksjonen, med økonomisk støtte og kampanjer. Handling er å ha temagudstjeneste". (KN)

Dette utvalget av handlingsbeskrivelser viser svært ulike tilnærminger. Noen beskriver handlingsbegrepets konkrete, fysiske betydning og noen beskriver de verdivurderingene man foretar seg før en handling. Andre beskriver selve gudstjenestene eller kirkelige prosjekter, mens andre ser for seg handlinger i et generalisert, mer "visjonært" perspektiv (integrering). Det er også relativt korte utsagn som omtaler handlingsperspektivet. Hvorfor er det slik? Det kan for det første se ut som at det er vanskelig å finne entydige, gode resultatindikatorer for handlingsperspektivet. For det andre gir den mer frie tilnærmingen svar som ikke er helt sammenliknbare, da de betegner forhold som befinner seg på ulike nivåer fra konkret til generelt/visjonært. For det tredje kan det være mulig at det for mange er et underliggende skille mellom "bør" og "kan" i det som har med handling å gjøre. Man kan ofte vise til viktig kunnskap og holdninger i forhold til omfattende temaer som for eksempel "globale utfordringer", "rettferdighet" eller "frelse". Imidlertid kan det være en komplisert oppgave å

finne konkrete handlinger som faktisk dekker et behov eller som man opplever at monner – og det kan være at man opplever å falle litt igjennom i forhold til å leve opp til sine egne idealer. Flere informanter velger "gudstjenestehandlinger" som sin handlingskategori. Nettopp her har "Syng håp" et nedslagsfelt, der man foretar en type handlinger som kan øke bevissthet om viktige temaer. Et spørsmål til drøfting er da i hvilken grad gudstjenesten er en handling i forhold til diakoni og globale utfordringer, eller om den fungerer som en slags "indirekte" handling.

I spørreundersøkelsen var det derfor spørsmål om nedslagsfelt i gudstjenesten, hvor følgende resultater kom fram:

Spørsmål	Resultat
Menigheten er endret på noen områder Påvirkning på menighetsrådet	De fleste informantene svarer positivt på dette. De fleste svarte "vet ikke" eller besvarte ikke dette spørsmålet
Antall "Syng håp"-sanger innført og jevnlig brukt	Besvarelsene viste et tyngdepunkt av 8-10 elementer
Antall liturgiske elementer	Flere anså sanger og liturgiske elementer som identiske, men blant de som hadde besvart dette, lå majoriteten på ca. 1-3.
Involvering av lokale krefter i innføring av flerkulturelle elementer i menigheten	Informantene var noenlunde likt fordelt i positiv og negativ retning
Spredning til andre menigheter i prostiet	De fleste informantene mente at andre menigheter ikke hadde tatt i bruk SH-elementer.
Økonomisk bistand – hvorvidt man har inntrykk av at "Syng håp" kan ha økt bidrag til misjons- og bistandsorganisasjoner ⁸	Her var besvarelsene entydige i negativ retning, at man ikke trodde det var foregått noen endring.

Figur 5: Tabelloversikt over handlingsmomenter som fremkommer i spørreundersøkelsen

3.3.4. "Syng håp" som endringsagent i en menighet

I tillegg til de planlagte spørsmålene om endring i menigheten var det en del intervjuer som bar temaet endring som et slags metaperspektiv over hvorvidt "Syng håp" som materiale og erfaring har bidratt til mer eller mindre gjennomgripende endringer, og hvilke forhold som bidrar til motstand mot endringer i en menighet.

For det første var det ulike opplevelser av hvilke vilkår det er for endring i utvalget, der man både refererte til stor, delvis eller liten åpenhet for endringer. Det var flere menigheter som betegnet seg selv som åpne, som for eksempel Nord-Hålogaland (1): "forandring er skrevet med store bokstaver". Informantene satte selv endringspotensialet i sammenheng med andre prosesser som foregikk i menighetene – som i stor grad dreide seg om gudstjenestereformen. Noen mente at menigheten var åpen for "Syng håp" på grunn av et reformarbeid som allerede var i gang, mens andre refererte til "Syng håp" som en hjelp til fornyelse i blant annet gudstjenesten. Effekten av endringen med "Syng håp" ble betegnet som positiv – blant annet at deltakerantallet på gudstjenestene hadde gått opp (Stavanger 1). I intervjuene reflekterer også de fleste uoppfordret over årsaker til åpenhet overfor "Syng håp"

- Innhold: – det er materiell som bærer en spennende tradisjon
- Form: Materialet er lett, enkelt og oversiktlig å synge, "morsomt"
- Implementering: Lett å sette i gang med

⁸ Det ble forsøksvis foretatt en undersøkelse av årsregnskap fra 2003-2008 i noen menigheter for å vurdere mulige endringer i gaver til misjon og bistand. Utvalget viste et samsvarende resultat med informantenes vurderinger.

- d) Opplevelse: Selve innstillingen til "Syng håp" endres når man har "hørt og opplevd"
- e) Sammensetning i menighet: Passer til sammensetning i menighet som har flere innvandrere

Andre refererer til delvis åpenhet i menighet, for eksempel i Stavanger (1): "Vi må være forsiktig med at det nok oppleves litt massivt - det er mye nytt – melodier, tekst på annet språk. Mange spurte "er det sånn det skal bli nå?". Dette tok vi med oss videre".

Enkelte menigheter preges av det informanten opplever som segregering og markante interesser, som blant annet innebærer preservering av de bestående sangtradisjonene eller at "Syng håp" oppleves som fremmedelement. I en menighet ble nettopp gudstjenestereformen en årsak til at man opplevde "Syng håp" som enda et nytt element – og dermed i meste laget. Noen menigheter preges også av at de som informanter er positive, men at de står relativt alene om interessen for "Syng håp". Årsakene til motstand som kom fram i intervjuene kan blant annet være:

- Integrasjon: "Mange norske kirker er ikke flinke med integrering" (Stavanger 2)
- Delte interesser i menigheten, segregering
- Manglende eierskap til prosjektet
- Økonomi
- Mangel på tydelighet i satsningsområder og planlegging av gudstjenestearbeidet
- Mangel på støtte fra ledelse/ledende organer (prest, kirkeverge, menighetsråd)
- Innhold: Det er ofte nære enkeltproblemstillinger som opptar en framfor de globale.
- Form: SH kan oppleves som "litt massivt"(Stavanger 1) – det er mye nytt, melodier, tekst, språk og rytme
- Form: SH blir ikke planlagt skikkelig, slik at man ikke får brukt de instrumentene og virkemidlene som er nødvendige
- "Ikke alle er glad i rytmisk musikk" (Mellomkirkelig råd)
- Folk er skeptiske til forandringer, "treghet i systemet"(Oslo 1)

I menighetene som ble beskrevet som "lite" eller "noe åpne" for endringer reflekteres det samtidig over implikasjoner for å få dette til, noe som gjerne ikke reflekteres så tydelig der hvor det allerede er stor åpenhet. Dette skal kommenteres ytterligere i et senere punkt.

I spørreundersøkelsen oppgav omtrent samtlige "vet ikke" til årsak til motstand i menighet. Forskjellen mellom mangelen på svar her og i de beskrivelsene vi fikk i intervjuet kan muligens komme av at fenomenet motstand ofte har flere og lite entydige faktorer som må forklares mer inngående.

3.3.5. Hvordan fungerer "Syng håp"-materialet uten seminar i en menighet?

Kontrollmenigheten i Oslo(Oslo 2) hadde ikke gjennomført seminar. I gjennomgangen av intervjuet fremkommer det ikke betydelige forskjeller i bruk av SH i denne menigheten og de andre menighetene i utvalget. Informanten var opptatt av innholdet i "Syng håp", og hadde brukt "Syng håp" i flere sammenhenger i menigheten, både i barnearbeid, på temagudstjenester og på kveldsgudstjenester. Han hadde god kjennskap til Sindre Eide fra før av. Imidlertid hadde ikke menigheten spesiell kjennskap til Sindre eller til "Syng håp" som kilde til materialet de brukte. Er det slik at dette seminaret har en relativ effekt, og at det noen steder ikke er nødvendig å implementere "Syng håp" slik? Det er mulig at det kan være nyttig å se på flere faktorer i en menighet for å kunne si noe om dette. I denne kontrollmenigheten

hadde kontaktpersonen svært god kjennskap til "Syng håp"-materialet. Han betegnet seg ikke som en ildsjel for akkurat dette konkrete stoffet, men hadde et tydelig engasjement for musikk og temaer fra den verdensvide kirke. Menigheten han var ansatt i er relativt "ung", og befinner seg i et flerkulturelt miljø – dog ikke med stort kulturelt mangfold blant gudstjenestegjengere. Menigheten ble i tillegg betegnet som "svært endringsvillig". Dette kan være noen av faktorene til at endringer gjennom "Syng håp"-materialet lett har latt seg innføre – og kan kanskje også si oss noe om at det er selve sammensetningen av ulike kriterier som kan indikere suksess.

3.3.6. Brukergruppe

I spørreundersøkelsen fremkom det at "Syng håp" sitt nedslagsfelt først og fremst var gudstjenesten, dernest korarbeid, trosopplæring, og noe lokalt arbeid.

Disse utsagnene viser en tendens i "Syng håp" sine brukergrupper:

- "Dette er en utfordring stilistisk. Passer i familiegudstjenester, ja, men ikke alltid enkelt ellers". (Nord-Hålogaland 1)
- "Det å syngre på andre språk opplevdes mer vanskelig for noen av de eldre ...derimot likte barna dette". (Stavanger 1)
- "...bare positive tilbakemeldinger fra de voksne, fra kjernen" (Stavanger 2)
- "Barnekor og voksne". (Oslo k)
- "Ikke så mye Changemaker-generasjonen". (KN)
- "Tror kanskje at det er de voksne, ikke 20-åringene, som er de første til å gå på et seminar. De godt voksne kommer, og bringer det videre". (Metodistkirken)

Et gjennomgående trekk var at man i et enkelt seminar kunne ha med ungdomskor eller leie inn ungdom til å spille i band. Imidlertid var det flere menigheter som mener at "Syng håp" ikke treffer unge. Hvilke elementer gjør at "Syng håp" i større grad passer for barn, voksne og eldre enn ungdom og unge voksne? I intervjuene fremkom det noen mulige årsaker. Ett aspekt var at "Syng håp" "passer inn" i noen typer kultur i menigheter, som for eksempel en slags "voksenkultur" eller "barnekultur". Imidlertid ble det ikke definert som noe typisk for ungdomskulturen – "den yngre garde lever i en interaktiv verden". Det blir også sagt at det er vanskelig å treffe ungdom med dette. Til tross for at ungdom beskrives som åpne, "havner" de ofte heller i lavkirkelig og karismatisk tradisjon. Mange mener at materialet i stor grad er pedagogisk lagt opp for barn "det er bevegelse og gjentakelse, de blir mer engasjerte" (Stavanger 2).

Det hadde vært fruktbart å drøfte hvilke trekk ved "Syng håp" som appellerer til én generasjon og ikke en annen. I dette tilfellet er det ikke snakk om typiske "barnesanger" innholdsmessig, eller sanger "for voksne" i formen. I forhold til ungdomsgenerasjonen kan man vurdere hvorvidt det er innhold, form i materialet, selve presentasjonen eller formidlingsaktørene som i mindre grad treffer ungdom – og – som blant annet informant fra KN drøftet – om det rett og slett er en endring i holdning og engasjement hos ungdom som kan påvirke deres forhold til bruk av "Syng håp".

3.3.7. Sindre Eides rolle som opphavsmann og prosjektkoordinator

Sindre Eide har fungert både som initiativtaker til å utgi "Syng håp"-materialet og som koordinator i implementeringen, samtidig som han personlig har reist rundt og holdt de aller

fleste seminarene. Estrid Hessellund har fungert som støttespiller. På selve seminarene har han hatt en vital rolle, der han både har ledet samlingene og vært en ledende frontfigur på gudstjenesten dagen etterpå. I den forbindelse er det sentralt å se på styrker og utfordringer ved å ha én tydelig representant for "Syng håp":

"Hvis sånne personer kan presentere "Syng håp", er det håp" (Stavanger 1)

Samtlige av de spurte berømmet Sindre Eide som ildsjel og som "far" for "Syng håp", som er litt "han og hans erfaringer" (Stavanger 2). Det presiseres at "Syng håp" hadde vært lite kjent i Norge. Sindre var sentral i å skape *opplevelsen* "Syng håp" for mange ved å lede, å inspirere, å koordinere og å spille på alle sine personlige registre.

De fleste påpeker også sårbarheten i at han har en så sentral rolle – på den ene siden at dette er slitsomt, og på den andre siden at det muligens kan være vanskelig å tjene formålet med implementering i en menighet når én person foretar i gjennomsnitt ett besøk. I flere sammenhenger har han vært koordinator både på seminar og i påfølgende gudstjeneste, og opplevelsen har vært at det har vært vanskelig å gjenskape dette. Estrid Hessellund, som også har bidratt på en brorpart av seminarene, har blitt opplevd som en støttende og balanserende faktor, både i seminar, i prosessen rundt boka og når det gjelder det kunstneriske. Det er for øvrig usikkerhet i hvorvidt Sindre Eide har et støtteapparat i for eksempel Kirkerådet. Inntrykket blant informantene er at dette blant annet har vært brukt på Kirkemøtet, men at det har vært etter Sindres personlige påtrykk og initiativ⁹. Man påpeker at man trenger flere aktører, flere miljøer, flere arenaer og at det lokale engasjementet er sentralt, men gjerne med støtte i seminarer og utsendinger fra sentralt hold.

4 Utgivelser

Spørreundersøkelsen viser at fordelingen av antall kjøpte "Syng håp"-bøker til hver menighet er noenlunde jevn både i 1-3 bøker, 4-6 bøker, 7-13 bøker og 14-25 bøker. Når det gjelder kjøp av cd, er det mindre klare tall, da flere har unnlatt å svare på dette. I spørsmål om det er ønskelig med oppfølging i form av flere utgivelser, er svarene lite entydige.

Tilbakemeldingen på utgivelsene i intervjuene var stort sett sammenfallende. Sangboken "Syng håp" ble vurdert som verdifull, nyttig og lett å bruke. Imidlertid ble musikkutgivelsen uten unntak kommentert som lite tilfredsstillende og lite brukt. Årsaken til dette var at den opplevdes som "tam", "ikke saftig klang fra Sør", "kunne ha vært frekkere" osv. Selve kvaliteten ble av noen kommentert som amatørmessig. Imidlertid hadde de fleste et ønske om at denne utgivelsen hadde blitt gjort skikkelig, og at det opprinnelig var stor interesse for å ha en slik cd, men da med mer "autentiske" musikere og arrangement.

⁹ Teksten refererer til informantenes inntrykk. Informasjon fra E. Hessellund presiserer at Syng håp har ikke vært oppe på Kirkemøtet som sak, men har blitt benyttet som kilde i alle andakter og gudstjenester på Kirkemøtet i 2006.

5 Implikasjoner for videre arbeid

I spørreundersøkelsen er det flere som oppgir at de ønsker å få besøk/seminar i videre oppfølging av "Syng håp". Nesten samtlige oppgir også at de vil vektlegge å arrangere selvstendige samlinger og å forsøke å bruke lokale krefter dersom de skal ha nye seminar.

I intervjuene var implikasjoner for videre arbeid med "Syng håp" et gjentakende og gjennomgripende trekk – mange beskrev "Syng håp" som det dette hadde betydd for dem, hvordan det fungerer i dag – men også hvordan de kunne ønske og ville ha planlagt at det skulle foregå videre i deres menighet i fremtiden. De mange tilbakemeldingene på dette punktet kan vitne om stort engasjement som favner "Syng håp" som prosjekt i tillegg til egne ønsker og intensjoner om endringsmuligheter i egen menighet.

Informantene selv oppgav en rekke konstruktive og konkrete forslag om hvordan "Syng håp" kan utvikles og videreinnføres i sin menighet.

5.1 Organisasjonstiltak

For det første har man med tiltak av organisatorisk art, som handler om nøye planlegging og struktur, og synliggjøring i strategiske planer i bl.a. menighetsråd. Det ble påpekt at samordning av "agendaer" til ulike yrkesgrupper i menigheten var et viktig satsingsområde. Det musikalske bør organiseres slik at det er en frontfigur som kan lede og følge dynamikken i liturgien i tillegg til en forsangergruppe. Presten og frontfigurene ser ut til å ha en spesiell rolle, de må engasjeres og være engasjerte. "Syng håp" tåler ikke middels engasjement" (Oslo 1) "Man kan gjøre nesten alt, dersom man gjør det fullt og helt ... SH er et uttrykk for energi" (Nord-Hålogaland 1)". Videre er det flere utsagn som går på at man trenger øvingstid – enten det er i forsangergrupper, man har egne øvingskvelder eller man bruker korøvelser, slik at det alltid er noen som kan stoffet godt, og flere ting kanskje kunne legges ut på internett for å lette distribueringen av stoffet. Instrumenter og band vurderes også som sentrale.

Noen informanter vektla *balanse*, der det å innføre ting gradvis – eller kun som få elementer i gudstjenesten, var å foretrekke. Det var dermed viktig å integrere "Syng håp" med andre virkemidler i gudstjenesten for å få et helhetlig uttrykk.

Flere påpekte møtet med folk fra en annen kultur som sentral, enten at dette i større grad kunne prege seminarene ved besøk utenfra, eller ved at man lagde en plan for hvordan man kunne invitere og involvere innvandrere i lokalmiljøet som samarbeidspartnere.

5.2 Implementeringstiltak som forutsetter gruppeprosesser

"Ting må gjøres pedagogisk på forhånd" (Nord-Hålogaland 2). Flere av samtalen dreide seg om hvilke menneskelige hensyn man også må ta for å få "Syng håp"-stoffet til å fungere. "Gå forsiktig fram ... ha felles forståelse i gudstjenesteutvalg, som tar tid. Det er viktig å være en prest for alle. Det kan være en felle å kjøre sitt eget løp, bruke ting man selv er begeistret for. Da støter man grupper fra seg i menigheten. Man må lytte til forskjellige i menigheten" (Stavanger 1). Noen anbefaler å jobbe i lang tid med gudstjenesteplanlegging/utvalg og å bruke flere år, der stabsmøtet også involveres i evaluering og ny planlegging. I tillegg bør man vurdere psykologiske faktorer og motstandsfaktorer som inntreffer ved endringer. Noen

personlige egenskaper kan også være avgjørende, "det handler om mot til å våge nye ting ... en prest og en organist som tør" (Oslo 1).

5.3 Hvordan involvere flere målgrupper?

I flere av intervjuene var det en parallell tankegang mellom hvordan "Syng håp" fungerer i dag, og hvordan man kan involvere flere, og da med spesielt fokus på ungdom.

Utsagnene om involvering av ungdom omfatter for det første forslag om involvering av nyere Sør-uttrykk (som for eksempel Juliani/kenyansk hiphoper), eller at man lar "Changemakergenerasjonen" få eksperimentere med "Syng håp"-sangene selv, slik at det blir gjort til noe mer eget. Det er viktig at man ikke blir for opptatt av hva som er "korrekt". For det andre handler forslagene om at man må finne tydelige måter å aktualisere et stoff, der man for eksempel lar det liturgiske "Kyrie" være på urdu – koblet med representanter fra Pakistan, og der man understreker at dette dreier seg om å rope på hjelp. Det handler om å videreføre møtet og konfrontasjonen med situasjoner slik de oppleves for folk fra andre deler av verden, og i tillegg å gjøre "kyrie" dristig. Noen forslag går også ut på hvordan man må satse i samarbeid med ungdomsledere, konfirmantledere og viktige musikere i menigheten. Forøvrig påpeker informantene involvering, humor og kreativitet som sentrale pedagogiske faktorer for også å få med ungdom. Kobling mot andre konfirmantaktiviteter, som for eksempel å gå i Fasteaksjon, kan også være fruktbart.

5.4 Hvordan øke engasjement og se endrede holdninger i menigheten?

Det ser ut til at det er tre gjennomgangstemaer som opptar informantene om videre arbeid med "Syng håp": Hvordan øke engasjement for globale utfordringer og for nord/sør-problematikk? Hvordan arbeide med "Syng håp" i menigheten? Og hvordan involvere flere grupper i menigheten?

Hvordan øke engasjement og se endrede holdninger?

Konkrete tiltak/organisatoriske tiltak	"Vi trenger å få et ansikt på ting. Ha folk på besøk som forteller om deres situasjon, møte disse. Et menneske som står der, betyr veldig mye. En som har sett det. Noen som sitter med kunnskapen. En som har noe på hjertet ...". (Nord-Hålogaland 1) "Først og fremst ved at vi synger sangene og leser om der sangene kommer fra. At det fortelles historier om hvordan sangene er blitt til, og hva andre legger i dem". (Hamar) "Å bidra til holdningsendringer skjer gjennom en personlig historie, en film, eller sanger. Man må synliggjøre et problem – få øyene opp for det og reflektere over hva man kan gjøre for å løse dette. (Stavanger 1) Det virkemiddelet som aldri vil forandre seg, er møtet mellom mennesker. At de får formidle sin historie og opplevelser. Sanger er bra i seg selv, men bildene og personene fungerer sterkere. (Nord-Hålogaland 1) "Kunnskap utløser engasjement – vi har seminarer, men i tillegg trenger vi å møte øyenvitnene". (Stavanger 1) "Innsamling og vennskapsmenighet" (flere informanter) "Opplevelser er avgjørende. Møtet med mennesker er viktig. Musikken og tekstene kan formidle møtet med det enkelte mennesket. Dette forandrer". (Nord-Hålogaland 1)
Tiltak som involverer menneskelige	Man må se seg selv som en del av løsningen. At man har ansvar i noen grad". (Stavanger 1)

prosesser

Informantenes opplevelse av engasjement og endrede holdninger til mennesker i Sør ser ut til å være avhengig av én hovedfaktor: En arena, en anledning til et direkte møte eller en opplevelse. Dette kan skapes gjennom "Syng håp"-materiale (tekster, sanger, bønner), men har en enda større effekt ved et direkte møte med representanter for en annen kultur og en annen virkelighet.

6 Oppsummering: Har "Syng håp" bidratt til endringer i kirken?

Gjennom kvalitative intervjuer, samtaler, spørreskjemaer og litteratur fremstår "Syng håp" som et enestående materiale og prosjekt i forhold til å bidra til kunnskap om og opplevelser i forhold til tro og utfordringer i den verdensvide kirke. Den fremstår også som en vital mulighet til å utvikle et globalt gudstjenesteperspektiv i kirken i Norge.

Ut fra Den norske kirkes nord/sør-informasjon/KUIs begreper *kunnskap*, *holdning* og *handling* har vi i dette monitoreringsprosjektet søkt å operasjonalisere felt som i stor grad er subjektive og ofte avhengige av en fellesskapsopplevelse. Dette dannes både på det kognitive kunnskapsplan og gjennom subjektive opplevelser, og skapes i krysningen av tidligere erfaringer og nåtidsopplevelser i en spesifikk ramme som grunnlag for fremtidige verdier, holdninger og handlinger.

Begrepene *kunnskap*, *holdning* og *handling* har også dannet et strukturelle utgangspunkt for monitoreringsprosjektet.

"Syng håp" har først og fremst bidratt til økt kunnskap om temaet "den verdensvide kirke". Mange menigheter påpeker at de allerede har et internasjonalt fokus i form av for eksempel faste temagudstjenester, økonomiske bidrag til formål i Sør eller vennskapsmenigheter. Imidlertid kan det se ut som "Syng håp" frembringer en slags "kombinasjonskunnskap" på tvers av teologisk, diakonal og musikalsk dimensjon, slik at den for mange av informantene oppleves som spesiell. "Syng håp" hadde en tydelig funksjon i å sette i gang tankeprosesser hos deltakere på seminarer. "Syng håp" tilførte også samtlige menigheter ny musikalsk kunnskap, og bidro i flere tilfeller til en vitalisering av musikklivet i gudstjenesten.

Opplevelser har vært helt avgjørende for deltakernes beskrivelser av hvordan holdninger endres. Opplevelsene springer ofte ut fra det å oppleve noe i en kontekst - det være seg en livskontekst som for eksempel en begravelse, sammen med familie, i et fellesskap der ulike generasjoner er like deltakere, eller man får et øyeblikksbilde av å være en del av et større verdenskirkebilde. Det handler også om en opplevelse av *nærhet* – at tekstene viser noe menneskelig og nært, at man gjennom arbeidet med bønner og liturgiske ledd kan relatere til aktuelle situasjoner eller at man får et møte med mennesker fra en annen kultur og i en annen livssituasjon.

For flere av informantene handler "Syng håp" om en holdningsendring i form av et annet syn på hva som oppleves som "ressurssterkt". Der tradisjonell misjon omtales som "ovenfra og ned", handler "Syng håp" om respekt, likeverdighet og nyskapning, der land fra Sør kan bidra med et en rik tro, fargerikt musikkliv, fellesskap og ikke minst et helt spesielt uttrykk for håp.

Når det gjelder handlingsbeskrivelser sier de fleste at menigheten *er* endret på noen områder. Imidlertid ser det ut til at handlingsbegrepet kan være vanskelig å operasjonalisere. "Syng

håp" som handling ble hovedsakelig benyttet som "gudstjenestehandling", som kan kategoriseres som en slags "indirekte handling". Det var et gjennomsnitt på 8-10 SH-elementer som ble brukt jevnlig i gudstjenestesammenheng. Flere menigheter hadde brukt "Syng håp"-sanger i kor- eller annet kulturarbeid i lokalmiljøet. Imidlertid mente de fleste informantene at det ikke ble brukt "Syng håp"-materiale i andre menigheter i prostiet.

Intervjuene noen sentrale tilleggsmomenter ved "Syng håp" opp til drøfting som kan være sentrale i forhold til Syng håps videre endringseffekt; brukergrupper av SH, implementering ved hjelp av seminar/en "ildsjel" og vurdering av vilkår for endring i en menighet.

Sentrale brukergrupper for "Syng håp" ser ut til å være eldre, voksne og barn. "Syng håp" hadde nedslagsfelt først og fremst i gudstjenesten, dernest korarbeid og trosopplæring og noe lokalt arbeid. De fleste menighetene brukte ikke "Syng håp" som en aktiv del av ungdomsarbeidet – "ikke så mye for Changemakergenerasjonen" (KN). Det vil i et eventuelt videre arbeid være sentralt å vurdere hvilken målgruppe "Syng håp" skal ha, og hvilke grep som kan gjøres for at det skal kunne være like aktuelt for alle aldersgrupper.

Er det nødvendig med et seminar og en ildsjel for at "Syng håp" skal kunne implementeres og brukes i menighetene? Så langt er det et inntrykk av at Sindre Eide har skapt en "Syng håp"-bevegelse i Norge. Likevel viser eksempelet med en kontrollmenighet uten et gjennomført seminar at dette ikke alltid er nødvendig. Kan dette skyldes én vital faktor – at informanten selv hadde en relasjon til Sindre Eide, og at vedkommende hadde klart å spre sitt engasjement på andre måter? Kan "Syng håp" gjennomføres uten en slik sentral person med en ildsjelkarakter, for eksempel gjennom vedtak og bestemmelser i en menighet? Kreves det én person eller flere videre, og hva kreves i så fall av disse, både i forhold til spesifikke karaktertrekk og oppgaver? Denne drøftingen vil være nødvendig å gå inn på i en fortsettelse av "Syng håp".

Ett seminar oppfattes ikke som nok til endringer i en menighet. Imidlertid oppfattes "Syng håp" som en vital kilde til endringer dersom man kan bruke "Syng håp" som en del av en prosess, som en aktør i en innovasjon i menigheten. Intervjuene reflekterte noen årsaker til åpenhet overfor "Syng håp" som endringsaktør – "Syng håp" har bl.a. et spennende og aktuelt innhold, materialet har ofte en form som er lett å lære, stoffet passer i en menighet eller i et lokalmiljø med mennesker med ulik kulturell bakgrunn og "Syng håp" bringer med seg et opplevelsesaspekt som lett fører til endring av innstilling og holdninger. Det kan være mange ulike årsaker til at "Syng håp" også kan møte motstand: Det er blant annet delte interesser i en menighet, det er manglende eierskap til prosjektet, det kan være mangel på satsing innenfor feltet eller manglende støtte fra ledende organer, "Syng håp" oppleves som litt "massivt" – eller at man ikke foretar grundig nok planlegging.

Beskrivelsene av arbeidet med "Syng håp" befinner seg i et slags skjæringspunkt mellom det deskriptive (er) og det normative (kan bli, bør), mellom en "væren" og "ønsken". Mange av informantene har et stort engasjement for endringer i sin menighet, og intervjuene er likeledes i stor grad preget av implikasjoner for både endringer i menigheten og implikasjoner for hvordan "Syng håp" kan utvikles. Det hviler til tider en form for "et profetisk blikk" som ser "Syng håp" som et relativt enkelt redskap, men med potensiale og mange muligheter til et større og videre perspektiv på hva kirke, tro og fellesskap kan være i en verdensvid sammenheng.

7 Kilder

Eide, S.(red.) & Hessellund, E. (2005): *"Syng håp"!* Oslo: IKO Forlaget

Eide, S. (2005): *"Syng håp"!* *Idéhefte*. Oslo: IKO Forlaget

Jordheim, K. & Hessellund, E. (2009): *Årsrapport KUI 2008/Styreberetning*.

Thagaard, T. (2009): *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Oslo: Fagbokforlaget

Eksekutivsammendrag fra monitorering/resultatmåling av Syng håp

Ingrid Reite, IKO Kirkelig pedagogisk senter

Bakgrunn, problemstilling og metode

Prosjektet "Syng håp" er forankret i Den norske kirkes nord/sør-informasjon (KUI) og deres visjon om "å styrke kirkens arbeid for en mer rettferdig verden som er forankret i den kristne kirkes tro på enkeltmenneskers verd og skaperverkets integritet" og KUIs mål om "å bidra til økt kunnskap, bedre identifikasjon, holdningsendringer og konkrete handlinger innenfor alle kirkens virksomhetsområder. Bakgrunnen for prosjektet om "Syng håp" var videre basert på KUIs satsningsområder, hvorav "globalt gudstjenesteliv" er et hovedtiltak:

Prosjektet har så langt vært tosidig – med bokutgivelser og cd parallelt med "Syng håp"-arrangement, med Sindre Eide og Estrid Hessellund som drivkrefter og sentrale aktører. Fram til dags dato er det holdt ca. 70 "Syng håp"-arrangementer¹.

KUI søkte (for 2009) Norad om midler til monitorerings-/resultatmålingsprosjekt for "Globalt gudstjenesteliv" med særlig henblikk på "Syng håp"-konseptet, og fikk mars 2009 tildelt NOK 50.000 til dette formålet. IKO - Kirkelig pedagogisk senter ble engasjert av KUI for å foreta denne monitoreringen. Hovedmålet er å utføre en resultatmåling av bruk, implementering og effekt av "Syng håp"-konseptet – sanger, liturgier og kulturformidling fra den verdensvide kirke inn i lokalt menighetsliv (gudstjeneste, korarbeid, konfirmantundervisning/trosopplæring og diakonalt arbeid). Også breddevirkningen i forhold til lokalsamfunnet var av interesse. Hensikten med monitoreringen var å belyse hvilke effekt de ulike aktivitetene har hatt, og i hvilken grad disse har bidratt til måloppnåelse i forhold til prosjektets hovedproblemstilling:

På hvilken måte har opplevelser av "Syng håp" som prosjekt og materiale bidratt til økt kunnskap, endrede holdninger og nye handlingsmønstre i menighetene?

I "Terms of Reference" (TOR) presiseres det at denne undersøkelsen både skal omfatte kvalitative og kvantitative data. Imidlertid, ut fra "Syng håp" sin karakter og særegenhet som prosjekt, og ut fra de målsetninger som ble satt i TOR om kunnskap, holdning og handling, var det belegg for å foretrekke en *kvalitativ undersøkelse* og å bygge opp et solid fundament for færre, men informative dybdeintervjuer. Kvantitative data fra spørreundersøkelsen vil således være mindre fremtredende. Undersøkelsen har bestått av følgende:

a) Kvalitative intervjuer i ulike etapper²:

1. Intervju med Sindre Eide, initiativtaker til "Syng håp".
2. Besøk og intervju/samtale med utvalgte personer/menigheter i Oslo, Stavanger, Hamar og Nord-Hålogaland bispedømme.
3. Telefonintervjuer med en menighet hhv. i Nord-Hålogaland, Stavanger og Møre³ bispedømme.

¹ "Syng håp" materiale og arrangementer refereres heretter som "Syng håp" med spesifiseringer i avsnittet. Forkortelsen "SH" benyttes også.

² Intervjuguide følger med som vedlegg.

4. Intervju av en kontrollmenighet i Oslo bispedømme som *ikke* har hatt seminar, men som likevel er kjent med "Syng håp".
5. Samtale/intervju med en representant for hhv. Kirkens Nødhjelp, Metodistkirken i Norge og en representant for Mellomkirkelig råd i Den norske kirke.

b) Kvantitative spørreskjemaer⁴

Spørreskjemaer er sendt til samtlige av intervjuobjektene⁵. Svarene gir kvantitative data fra de respektive menighetene.

c) gjennomgang av tilgjengelig litteratur (gudstjenesteagendaer, seminarprogrammer, menighetsblad mv med relasjon til "Syng håp", KUIs strategidokument 2007-2010 og KUIs årsrapport for 2008).

Oppsummering av resultater

Gjennom kvalitative intervjuer, samtaler, spørreskjemaer og litteratur fremstår Syng håp som enestående som materiale og prosjekt i forhold til å bidra til kunnskap om og opplevelser i forhold til tro og utfordringer i den verdensvide kirke. Den fremstår også som en vital mulighet til å utvikle et globalt gudstjenesteperspektiv i kirken i Norge.

Sentrale brukergrupper for Syng håp ser ut til å være eldre, voksne og barn. Syng håp hadde nedslagsfelt først og fremst i gudstjenesten, dernest korarbeid og trosopplæring og noe lokalt arbeid. De fleste menighetene brukte ikke Syng håp som en aktiv del av ungdomsarbeidet – "ikke så mye for Changemakergenerasjonen"(KN). Det vil i et eventuelt videre arbeid være sentralt å vurdere hvilken målgruppe Syng håp skal ha, og hvilke grep som kan gjøres for at det skal kunne være like aktuelt for alle aldersgrupper.

Tilbakemeldingen på utgivelsene i intervjuene var stort sett sammenfallende. Sangboken "Syng håp" ble vurdert som verdifull, nyttig og lett å bruke. Imidlertid ble CD uten unntak kommentert som lite tilfredsstillende og lite brukt. Årsaken til dette var at den opplevdes som "tam", "ikke saftig klang fra sør", "kunne ha vært frekkere" osv. Spørreundersøkelsen viser at fordelingen av antall kjøpte "Syng håp"-bøker til hver menighet er noenlunde jevn både i 1-3 bøker, 4-6 bøker, 7-13 bøker og 14-25 bøker. Når det gjelder kjøp av cd, er det mindre klare tall, da flere har unnlatt å svare på dette. I spørsmål om det er ønskelig med oppfølging i form av flere utgivelser, er svarene lite entydige.

Begrepene *kunnskap, holdning og handling* har også dannet det strukturelle utgangspunktet for monitoreringsprosjektet. Disse hovedpunktene gjør seg gjeldende som sentrale dersom Syng håp skal bidra til en positiv endring:

"Syng håp" har først og fremst bidratt til økt kunnskap om temaet "den verdensvide kirke". Mange menigheter påpeker at de allerede har et internasjonalt fokus i form av for eksempel faste temagudstjenester, økonomiske bidrag til formål i Sør eller vennskapsmenigheter.

³ Telefonintervjuet med en ekstra menighet i Hamar måtte utgå – her hadde det vært store utskiftninger av folk som hadde deltatt på det opprinnelige SH-arrangementet. Det ble erstattet av et ekstra intervju i Møre bispedømme. På denne måten var det også mulig å få en representant for Midt-Norge.

⁴ Spørreskjema er vedlagt.

⁵ Spørreskjemaene ble sendt til samtlige intervjuobjekter. I tillegg ble det forsøkt å få flere informanter fra nøkkelstillinger i Kirkerådet, i Mellomkirkelig råd, og en nøkkelperson fra hvert av bispedømmene. Etter konferering med KUI (E. Hesselund) ble det enighet om å utelukke disse.

Imidlertid kan det se ut som "Syng håp" frembringer en slags "kombinasjonskunnskap" på tvers av teologisk, diakonal og musikalsk dimensjon, slik at den for mange av informantene oppleves som spesiell. "Syng håp" hadde en tydelig funksjon i å sette i gang tankeprosesser hos deltakere på seminarerne. "Syng håp" tilførte også samtlige menigheter ny musikalsk kunnskap, og bidro i flere tilfeller til en vitalisering av musikklivet i gudstjenesten.

Opplevelser har vært helt avgjørende for deltakernes beskrivelser av hvordan holdninger endres. Opplevelsene springer ofte ut fra det å oppleve noe i en kontekst - det være seg en livskontekst som for eksempel en begravelse, sammen med familie, i et fellesskap der ulike generasjoner er like deltakere, eller man får et øyeblikksbilde av å være en del av et større verdenskirkebilde. Det handler også om en opplevelse av *nærhet* - at tekstene viser noe menneskelig og nært, at man gjennom arbeidet med bønner og liturgiske ledd kan relatere til aktuelle situasjoner eller at man får et møte med mennesker fra en annen kultur og i en annen livssituasjon.

For flere av informantene handler "Syng håp" om en holdningsendring i form av et annet syn på hva som oppleves som "ressurssterkt". Der tradisjonell misjon omtales som "ovenfra og ned", handler "Syng håp" om respekt, likeverdighet og nyskapning, der land fra Sør kan bidra med et en rik tro, fargerikt musikkliv, fellesskap og ikke minst et helt spesielt uttrykk for håp.

Når det gjelder handlingsbeskrivelser sier de fleste at menigheten *er* endret på noen områder. Imidlertid ser det ut til at handlingsbegrepet kan være vanskelig å operasjonalisere. "Syng håp" som handling ble hovedsakelig benyttet som "gudstjenestehandling", som kan kategoriseres som en slags "indirekte handling". Det var et gjennomsnitt på 8-10 SH-elementer som ble brukt jevnlig i gudstjenestesammenheng. Flere menigheter hadde brukt "Syng håp"-sanger i kor- eller annet kulturarbeid i lokalmiljøet. Imidlertid mente de fleste informantene at det ikke ble brukt "Syng håp"-materiale i andre menigheter i prostiet.

"Syng håp" oppleves av flere menigheter som en kilde til endringer på noen vilkår. Ett seminar oppfattes ikke som nok til endringer i en menighet. Dersom man derimot kan bruke Syng håp som en del av en større prosess, vil SH kunne fungere som en aktør i en innovasjon i menigheten. Intervjuene reflekterte noen årsaker til åpenhet overfor Syng håp som endringsaktør - Syng håp har bl.a. et spennende og aktuelt innhold, materialet har ofte en form som er lett å lære, stoffet passer i en menighet eller i et lokalmiljø med mennesker med ulik kulturell bakgrunn og Syng håp bringer med seg et opplevelsesaspekt som lett fører til endring av innstilling og holdninger. Det kan være mange ulike årsaker til at Syng håp også kan møte motstand: Det er blant annet delte interesser i en menighet, det er manglende eierskap til prosjektet, det kan være mangel på satsning innenfor feltet eller manglende støtte fra ledende organer, Syng håp oppleves som litt "massivt" - eller man ikke foretar grundig nok planlegging.

I intervjuene fremkom det et ønske om å videreutvikle Syng håp, både når det gjaldt å ta i bruk mer av materialet, å ha flere seminarer og i forhold til generelle endringer i menigheten. En rekke implikasjoner for utvikling av Syng håp som konsept og endringer i egen menighet ble skissert.

Syng Håp! Spørreskjema

Navn:

Dato:

Kirke/menighet:

Informasjon

1. Hvordan ble du kjent med Syng Håp?

- Seminar
- Verksted
- Media
- Hjemmeside
- Relasjoner
- E-post
- Prosti/bispedømmesamling

2. På en skala fra, hvordan vil du beskrive forventningene til seminaret/konserten? 1 står for negativ forventning og 10 står for svært positiv forventning:

□□□□□□□□□□

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

3. Ble forventning innfridd?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

Kunnskapsformidling på konsert/seminar:

4. Lærte du noe nytt?

- Musikalsk kunnskap
- Kunnskap om liturgi
- Kunnskap om tro i andre kulturer/troskulturutveksling mellom Nord/Sør
- Kunnskap om globale utfordringer
- Kunnskap om den verdensvide kirke

Holdninger og identifikasjon

5. Har Syng håp-seminarer gitt nye holdninger til en verdensvid kirke?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

6. Har Syng håp-seminar/konsert bidratt til endringer i egen kirke?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

7 Hvilken betydning har opplevelsen ved seminaret/konserten hatt betydning for

- Engasjement for flerkulturell musikk
- Engasjement for innslag av flerkulturelle liturgiske elementer
- Engasjement for globale utfordringer
- Engasjement for tro i andre kulturer

8 Hvor stort engasjement vil du si det er i menigheten for globale utfordringer *før* Syng Håp-konsert/seminar på en skala fra 1-10?

□□□□□□□□□□
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

9 Hvor stort engasjement vil du si det er i menigheten for globale utfordringer *etter* Syng håp-konsert/seminar på en skala fra 1-10?

□□□□□□□□□□-□-
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Handling

10 Har Syng håp hatt påvirkning på menighetslivet?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

11 Hvordan er i så fall menigheten blitt påvirket?

- Gudstjenesten
- Trosopplæringen
- Korarbeid
- Annet lokalt arbeid

12 Har du noe inntrykk av hvor mange sanger menigheten bruker i ulike deler av sitt arbeid?

Ca. antall:

13 Har menigheten tatt inn flere liturgiske elementer fra kirkene i Sør etter Syng håp-seminaret?

Evt. ca. antall:

14 Har du inntrykk av at Syng håp konsert/seminar har hatt påvirkning på menighetsrådets tenkning om involvering og engasjement i å være en del av den verdensvide kirke?

- Ja

- Nei
- Vet ikke

Evt. hvordan?

15 Har du inntrykk av at Syng håp konsert/seminar har bidratt til økt økonomisk støtte til misjons-og bistandsorganisasjoner?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

16 Har andre grupper i lokalsamfunnet blitt involvert/engasjert i menighetens arbeid for å inkludere elementer fra den verdensvide kirke?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

Evt. hvilke?

17 Har andre menigheter i prostiet tatt i bruk materiale fra Syng Håp hvor seminar/konsert ikke ble gjennomført?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

Evt. antall:

18 Har du opplevd at enkelte har hatt motstand mot Syng håp av ulike årsaker? I så fall, hvilke elementer ved konsert/seminar tror du kan være kjerne i motstand?

- Informasjon om seminar/konsert
- Beslutningsprosess om arrangement
- Beslutningsproses om oppfølging av arrangement
- Elementer ved selve gjennomføring av seminar/konsert
- Elementer ved evt. endringer i gudstjenesten
- Annet, evt. hva?

Fremtidig oppfølging/utvikling av Syng håp i egen menighet

19 Ønsker du/dere en i form av

- Seminar
- Konsert
- Nye utgivelser (bok/cd)
- Selvstendige samlinger i menigheten
- Annet

Praktiske opplysninger:

20 Har menigheten kjøpt inn Syng håp bok?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

Antall:

21 Har menigheten kjøpt inn Syng håp cd?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

Antall:

Syng Håp! Monitorering/resultatmålingsprosjekt

Intervjuguide

Opplysninger:

Menighet:

Navn:

Intervjuguide

Spørsmålene tas opp noenlunde systematisk, er til dels strukturerende. Det er imidlertid av stor betydning at man får til en god dialog, der spørsmålene følger opp kommunikasjonen framfor å avbryte den. Det vil derfor kunne være enkelte spørsmål som ikke stilles. Intervjuguiden er gjennomarbeidet med en av oppdragsgiverne, Kari Jordheim, i tillegg til samråd med ulike medarbeidere på IKO og med rådføring om hovedproblemstillinger med Sindre Eide.

Temafelt	Spørsmål	Måler hva	Svar
Generell beskrivelse	Beskriv din opplevelse av Syng Håp (intensjon, konsert/seminar)	Har en slags "åpningsfunksjon" for Syng Håp	
Generelle forventninger til seminar/konserter	Hvilke forventninger hadde du til prosjektet? Hva var grunnen til positive forventninger?	Åpent spørsmål om forventninger. Med "Syng håp" menes konsert, seminar eller boken	
	Hvorfor/hvorfor ikke?	Åpent spørsmål om beskrivelse av innfrielse av forventninger, med mulighet til å forklare	

<p>Kunnskapsfor midling på seminar/konserter KUIs kunnskapsbegrep: Kunnskap om globale utfordringer knyttet til fred, rettferdighet, vern om skaperverket. Musikalsk kunnskap (sanger, liturgisk materiale) Kunnskap om søsterkirker i sør: Bønner og liturgisk materiale)</p>	<p>Lærte du noe nytt? Kognitiv læring</p>	<p>Kan gjøres kvantitativ, men egner seg best for kvalitativt spørsmål. Her er målet å få utfyllende beskrivelser av kunnskapen, det kognitive. Eks. Musikalsk kunnskap, kulturell kunnskap, tradisjonskunnskap, kunnskap om kirke, kunnskap om verdensvid kirke. Dette kan spesifiseres dersom informanten ikke forstår spørsmål.</p>	
<p>Holdninger og identifikasjon (KUIs holdningsbegrep innebærer bl.a. integrering av kunnskap og identifikasjon med menighetene i det globale felleskap)</p>	<p>Hadde du noen spesielle opplevelser gjennom Syng Håp-seminar/konsert? Hadde du noen følelsesmessige opplevelser?</p>	<p>Opplevelser er en annen innfallsport, appellerer til det emosjonelle. Subjektivt opplevelsesaspekt Hvilke elementer i SH er viktige for å skape opplevelser?</p>	
	<p>Hvis ja, hvilke?</p>		

	Hva tenker du at det gjør med menigheten å ha et slikt type seminar? Tror du at det kan føre til enkelte endringer?	Forholdet mellom emosjonelle opplevelser og endringer generelt i menighet		
	Hvis ja, beskriv hvordan. Hvis nei, hvorfor ikke?			
	Har Syng håp-seminar/konsert gitt en opplevelse av at noe i egen kirke er endret?	Til utfylling: Har det foregått noen endring av holdninger etter at Syng Håp ble introdusert? Hva kan kirker i Sør tilføre våre menigheter?		
	Hvis ja, beskriv hvordan. Hvis nei, hvorfor ikke?			
	Hvilken betydning har opplevelsesaspektet ved seminaret/konserten for engasjement for kirker i Sør? Og for opplevelsen av å være en del av den verdensvide kirke?	Forholdet mellom opplevelser og spesifikt engasjement for den verdensvide kirke		
Handling KUIs handlingsbegrep	Hvor stort engasjement vil du si det er i menigheten for globale	Vurdering av seminarenes/konserten es umiddelbare		

<p>innebærer bl.a. at kunnskap om globale utfordringer og identifikasjon med kirke i det verdensvide fellesskap skal gjenspeiles i hele menighetens virksomhet (gudstjenester, kulturrelasjoner, diakonal virksomhet, vennskaps- og kulturrelasjoner, drift m.m.)</p>	<p>utfordringer (nødhjelp, miljø) før Syng Håp seminar/konsert?</p>	<p>betydning. Drøfter også muntlig om det er noen langsiktige virkninger, evt. hva som skal til for endringer på dette området.</p>	
	<p>Hvor stort engasjement vil du si det er i menigheten for globale utfordringer etter Syng Håp seminar/konsert?</p>		
	<p>Hvilke grupper i menigheten er blitt engasjert?</p>	<p>Til utfylling: Har Syng Håp fått nedslag i gudstjenesten, i korarbeidet, i trosoppplæringen, i det diakonale arbeidet eller andre steder i menigheten? Måler hvilke aldersgrupper som er engasjert, og</p>	

		bredden av engasjementet. Jf. Den norske kirkes visjon om at hele menighetens virksomhet er engasjert	
	Har Syng Håp sanger/liturgi/bønner fått nedslag i gudstjenesten? Hvordan?	Ja/nei kvantitativt. Beskrivelser – kvalitativt.	
	Har Syng Håp kunnskap fått nedslag i trosopplæring? Hvordan?	Ja/nei kvantitativt. Beskrivelser – kvalitativt.	
	Har Syng håp fått nedslag i det diakonale arbeidet? Hvordan?	Ja/nei kvantitativt. Beskrivelser – kvalitativt. For eksempel gjennom økt økonomisk støtte på innsamling til nødhjelp?	
	Har du inntrykk av at Syng Håp bidratt til økte økonomisk støtte til misjons- og bistandsorganisasjoner?	Bør følges opp av tall på innsamling til ulike nødhjelpsorganisasjoner + for eksempel antall bøssebærere ved aksjoner.	
	Hvilke andre grupper i lokalsamfunnet har vært involvert?/blitt engasjert?	Måler i hvilken utstrekning kirken arbeid har nedslagsfelt utover lokalarbeidet.	
	Har andre menigheter i nærheten også tatt i bruk materiale fra Syng	Evt. hvor mange menigheter?	

		Håp? Er det andre tiltak/handlinger i menighetens arbeid som du mener burde finne sted som en konsekvens av kunnskap om kirken i sør?		
		Har du opplevd motstand mot deler eller helhet av innholdet i Syng håp?		
		Har du innvendinger til deler eller helhet av Syng håp konsert/seminar?		
Fremtidig implementering og oppfølging		På hvilken måte tror du at Syng Håp seminar/konsert/utgivelser kan bidra i forhold til kunnskap om globale utfordringer?	ift. Misjon og bistand Forholdet mellom seminar/konsert og læring – normativt/ideelt	
		På hvilken måte tror du at Syng Håp seminar/konsert kan bidra i forhold til kunnskap om kultur og tro i søsterkirker i Sør?	Sanger og kultur Forholdet mellom seminar/konsert og læring – normativt/ideelt	
		Hvilke faktorer er viktig for implementering av Syng håp kunnskaper og	Dette er et omfattende spørsmål. Tar for seg problematikk med	

	engasjement i din menighet?	endringsprosesser.	
	Hvilke faktorer tror du kan være til hinder for implementering?		
	Ønsker du/dere å følge opp Syng Håp innad i menigheten eller med ønske om ekstern hjelp?		
	Har dere i så fall spesielle planer?	Materiell, konserter, seminarer	
	Har menigheten ønsker om andre tilnæringsmåter fra Syng Håp?		
Kunnskap, holdninger og handling	Hvordan mener du at kunnskap og holdninger påvirker handlinger i forhold til globale utfordringer? Er det noen sammenheng?	Målsetning er å få fram oppfatning av hvilke årsakssammenhenger informantene ser gjennom Syng Håps virksomhetsfelt.	
	Hvordan kan formidling av opplevelser og kultur bidra til økt identifikasjon og endringer i egen menighet?		
Kunnskapsmedier	Hvordan har boken Syng Håp blitt brukt?	Effekt av utgivelse: Suppler her med spørsmål om hvor ofte, hvem, hvor mange, i hvilken sammenheng.	
	Hvordan har CD til Syng	Effekt av utgivelse	

	Håp blitt brukt? Hvor mange sanger vil du anså blir brukt jevnlig i menigheten? Opplevde du at gruppen som deltok gav uttrykk for ny kunnskap? Konsserter/seminarer: Hva tror du har effekt i formidling av kunnskap og opplevelser fra kirker i Sør? Hvorfor? Er seminar/konsert en god måte å innføre annet liturgisk materiale på?	Også muligheter for et mer konkret tall. Her skilles det mellom kantors kunnskap og opplevelse av felles kunnskap	
Kommunikasjon	Hva har fungert, hva har ikke fungert? Har du kommentarer til prosess rundt seminaret eller eventuelle endringer senere?	Har samarbeidet med Syng håp-representantene vært tilfredsstillende (før, under og etter arrangementet)	
Eventuelt		Sammenfatning av samtalen: Hva var mest engasjerende, hvilke	

	temaer opptok mye av intervjuet?	
--	----------------------------------	--

Interne kommentarer:

Enkelte punkter til muntlig drøfting/punkter som bør besvares i en analyse etter intervjuene:

Drøfting 1: Mellom kunnskap, holdning, handling: Forutsettes det en slags logisk rekke, der det ene er konsekvenser av noe annet? Er det implisitt at kunnskap fører til holdningsendring, som igjen fører til handling? Hva er premissene for at slike endringsprosesser skal kunne finne sted? Hva er ønsket resultat? Hvilke mål kan vi sette på endringsprosessene? Ansees slike mål for mulige blant Syng Håps prosjektgruppe, eller blant menigheter?

Drøfting 2: Det er enkeltpersoners kunnskap vi har del i her. Enkeltpersoners roller har også litt å si - dersom det er en leder, bærer man gjerne med seg et ønske om at de arrangementene det satses på, skal være vellykkede og gi godt utbytte. Alternativt vil man som leder stå i "forsvar" overfor nye momenter, og være kritisk til nytt stoff. I begge tilfeller handler det om en tendens til å ensrette forsamlingen og generalisere/overføre sine egne oppfatninger til en gruppe. Det vil derfor være interessant å forsøke å få fram nyanseringer i forsamlingen – hvilke forskjellige oppfatninger som finnes.

Drøfting 3: På hvilken måte kan seminarer/konserter føre til endringer? Hvilken betydning har opplevelsesaspektet?

Drøfting 4: Endringsprosesser: Dreier implementering og suksess med Syng Håp om implementering og endringsprosesser, som er tilnærmet like arbeidet med gudstjenestereformen? Hvordan kan man lære av endringsprosesser generelt i kirken? Hvordan kan man behandle endring og motstand mot endring?

**Rapport fra SMMs studietur til Sør-Amerika 09.-25.10.2009
v/Knut Hallen og misjonskonsulentene i Nord Hålogaland, Sør Hålogaland,
Stavanger, Agder/Telemark og Borg**

1. Misjonsalliansen i Sao Paulo, Brasil

Generelt sett har de evangeliske kirkene i Brasil ikke hatt fokus på diakoni, fortelles det. Misjonsalliansen jobber for å forhindre at man havner i en av to grøfter: Ensidig vektlegging av evangelisering eller ensidig vektlegging av diakoni. Man ønsker en holistisk misjonstenkning heller enn en polarisering mellom disse to grøftene. Det ser ut til at Misjonsalliansen er en viktig bidragsyter til å skape helhet mellom evangelieformidling i ord og evangelieformidling i handling.

Vi fikk innblikk i det som må kunne betegnes som misjonsarbeid "i frontlinjen": Pastoren i en menighet som hjelper barn hvis fedre sitter i et fengsel like ved menighetslokalene, fortalte om utfordringer som det å formidle Gud som Far til barn der fedrene ofte har misbrukt dem seksuelt. Eller det å forholde seg til trusler fra narkotika-distributører i området fordi barna som de brukte til å selge stoff, nå var opptatt i menigheten. Opplevelsen av misjon som et lys som tenes i et massivt mørke, ble sterk.

2. Misjonsalliansen i Guayaquil, Ecuador

Misjonsalliansens arbeid i Ecuador kan oppsummeres med ordene kvalitet og omfang. Alt vi fikk se av samfunnsutvikling, mikrokreditt, fotballprosjekt, skole og arbeidet med handikappede barn virket grundig gjennomtenkt og kvalitetssikret. Både med tanke på selve innholdet i prosjektene, og den strategiske prosessen rundt oppstart og utfasing av prosjekter. Omfanget av arbeidet er veldig stort, og berører mange fattige mennesker. I tillegg er det tydelig at Misjonsalliansen har opparbeidet seg et meget godt rykte i byen generelt, og de får ofte positiv medieomtale. Dette er også en døråpner for samarbeid med myndighetene, noe man vet å dra nytte av. Misjonsalliansen fremstår som en frisk og offensiv organisasjon som har funnet sin visjon og arbeidsmåte og rendyrker den.

MAs strategi med å ikke starte egne menigheter men i stedet være med å utruste allerede eksisterende menigheter til diakonal tjeneste og bevissthet i lokalsamfunnet, virker klok. En fornuftig måte å bruke sin kompetanse på som får store ringvirkninger og som bygger på allerede eksisterende nettverk på grasrota. I det hele tatt virket det som MA på mange måter er "skole-eksempler" i bærekraftig bistand; Med vektlegging av lokalt eierskap (både på grasrot- og myndighetsnivå), nettverksbygging, tillit i brede lag av befolkningen etc.

Flott også å se det tverrkirkelige preget dette engasjementet hadde. En utfordring som vel var identifisert men ikke løst, var de sterkt voksende neopentekostale kirkene. Hvordan være med å veilede disse som påvirker så mange menneskers tanker, tro og holdninger?

Vi tror at Ibsen taler sant når han sier at "opposisjon er det beste vennskap");, vi tillater oss derfor også en kritisk kommentar :

Det kan tenkes at den teologiske forankringen for misjonsarbeidet er denne organisasjonens svakeste side. Man har begynt et omfattende arbeid med å bistå

samarbeidsmenigheter med ledertrening. Men man har ingen teologer i den relativt store misjonærstaben. Ledertrening i menigheter bør stå på en tydelig teologisk grunnvoll. Man har knyttet til seg en nasjonal medarbeider med mastergrad i teologi, men med tanke på hvor bevisst organisasjonen ellers ser ut til å være på å ha gode fagfolk blant misjonærene, er det i hvert fall et spørsmål verd å reflektere over om ikke også teologien som fagfelt burde vært representert blant de norske utsendingene.

Misjonsalliansen oppleves også som en av de SMM-organisasjonene som har mulighet til å nå bredest ut. Den tydelige diakonale profilen og bl.a. voluntørtjenesten som en "lavterskel tjeneste" burde vi i SMM-sammenheng i større grad utnytte til profilering i menigheter som er kritiske til "tradisjonell misjon".

3. NMS i Curitiba og i staten Sao Paulo, Brasil

Casa Redentor er et mottak for uteliggere i Curitiba som den lutherske kirken er med og driver. En sterk opplevelse på dette senteret var den omsorgen de ansatte viser for brukerne. Lederen Tinslei gav inntrykk av å være gjennomsyret av evangeliet og av Guds kjærlighet. Her opplever man mange nedturer, folk som man har investert mye i og som har kommet langt, men som plutselig faller tilbake. Men senterets ansatte fortsetter å investere i dem. Dette reflekterer Guds fortsatte investering i alle mennesker.

Jeg fikk inntrykk av at selv om det har skjedd en gradvis tilnærming med innrømmelser fra begge parter, finnes det fortsatt en viss spenning mellom Encontrão-bevegelsen og ledelsen i IECLB. Et spennende tema er hvilken rolle NMS får overfor kirken generelt, når man knytter seg så sterkt opp mot Encontrão. Det kan virke som om NMS her står i et skjæringspunkt mellom to viktige motpoler for utvikling: Det bestående og tradisjonsbærende versus det progressive og fornyende. En viktig motivasjon for NMS til å opprettholde et engasjement i Brasil kan være å høste erfaringer fra dette skjæringspunktet til anvendelse både i vår egen kirkesituasjon i Norge, og til mulige tilsvarende situasjoner i andre av NMS sine samarbeidskirker.

Missão Zeros strategi med intensiv evangelisering i ett nytt område i ca en måned, etterfulgt av at misjonærer blir værende igjen og planter en ny menighet, er en spennende tilnærming. Noe som slår en etter å ha besøkt 3 Missão Zero-menighetsplanter, er at de til tross for få ressurser har et pågangsmot på evangeliets vegne i møte med sitt lokalsamfunn som norske menigheter kan bli inspirert og utfordret av. Som eksempel kan nevnes menigheten i Santa Fe, som avgir sentrale medarbeidere til menighetsplanting i nabobyen, i en periode der de selv har mistet mange medarbeidere pga fraflytting.

Flott var det også å se det økumeniske arbeidet i byen. Vidar M. Bakke hadde tatt initiativ til en forening av alle de evangeliske menighetene i byen, noe som bl.a. gjorde samarbeidet med de lokale myndighetene bedre.

4. Normisjon i Canar i Andesfjellene, Ecuador

Gudstjenesten i Kishwa-kirken i Canar var en kulturelt sett meget fremmed og eksotisk opplevelse, samtidig som enheten i Kristus kom tydelig frem. Slik kom både mangfoldet i Guds familie og enheten i Jesu legeme til uttrykk. Men også et annet mangfold ble synlig i denne gudstjenesten: De tradisjonelle kulturelle uttrykkene i gudstjenesten gikk hånd i hånd med ungdommenes mer moderne uttrykk. Begge deler klang med i gudstjenesten i

en menighet der ungdommene begynner å få større frihet og innflytelse. Det er et utfordrende perspektiv på vårt eget gudstjenestereformarbeid, at ungdommene fikk komme så tydelig frem med sitt uttrykk, (kanskje på bekostning av den estetiske helheten).

5. Normisjon i Guayaquil, Ecuador

Vår opplevelse er at Normisjonens sterkeste sider er disippelgjøring og ledertrening. Dette er vår erfaring med organisasjonen i Norge, og likeledes i Ecuador. Under besøket på Bibelinstituttet som Normisjon er med og driver, fikk vi se meget unge mennesker i rollen som undervisere. Selv om vi (de fleste av oss) ikke forsto så mye av språket, var det tydelig at de hadde en svært god formidlingsevne og trygghet i rollen. Normisjon har en spisskompetanse på dette feltet som parallelliseres med en spissing av hvilke arbeidsoppgaver de nå har i Ecuador. Fra å være involvert i mye og bredt tradisjonelt misjonsarbeid særlig på 80-tallet, handler det nå om å serve den nasjonale kirken med ledertreningsprogrammer. Den norske kirke må ta på alvor den kompetanse Normisjon har på dette området og benytte seg av den, og dermed knytte seg nært til Normisjon også i fremtiden.

Til MA, NMS og Normisjon:

Hils alle de nasjonale, alle misjonærene og alle som har bidratt i planleggingen og gjennomføringen av denne SMM-turen og si:

Takk for en strålende tur hvor opplevelser, kunnskap og møter med mennesker har satt spor i oss på livstid. Det var intenst, spennende og det fungerte virkelig "kompetansehevende" (slik målet var) i forhold til vår jobb med å bringe dette inn i Dnks menigheter og sammenhenger.

Ønsker dere Guds rike velsignelse
i det arbeid vi står sammen om.

Hilsen Misjonskonsulentene i:

Nord Hålogaland : Jan Torrey Jensen
Sør Hålogaland: Else Lindeløv
Stavanger: Gunther Theiss
Agder/Telemark: Svein Arve Egeland
Borg: Lino Lubiano
Daglig leder SMM: Knut Hallen

Oppsummering av daglig leders besøksrunde til Bispedømmene v/Knut Hallen

I perioden august 2008-oktober 2009 har jeg besøkt alle misjonskonsulentene (MK) og alle bispedømmekontor i Norge.

Mitt hovedinntrykk er at stab og biskoper generelt er veldig positive til SMM-samarbeidet, og at de hilser velkommen en utvidet forståelse av misjon der kirke og organisasjoner står sammen om dette. SMMs visjon om å "skape misjonerende menigheter" og dermed rykke misjon inn i sentrum av menighetenes liv er nok fortsatt en litt uvant tanke, men som stadig får mer vind i seilene, jfr. Biskop Crofts foredrag på årets Kirkemøte: "The Mission of the Triune God Shaping Congregations Today - Working towards a Mission-shaped Church" (jfr. pkt 1.2 og 1.3 i strategiplanen: "Fremme misjonal kirketenkning og menighetsutvikling").

Når det gjelder misjonsavtalene, er det nå ca 900 SMM-avtaler fordelt på landets ca 1300 menigheter. Det er altså "marked" for flere avtaler. Samtidig ser man tydelig at det er veldig ulikt hvilken plass avtalene har i menigheten og lokalsamfunnet. Her er det et stort forbedringspotensiale både hos menighetene og organisasjonene.

Ordningen med skriftliggjøring av avtalene (start og sluttidspunkt, punkter til oppfølging etc.) og anbefaling fra SMM 07.12.2006 om "Systematisk evaluering av misjonsavtalene" har i alle fall satt dette på dagsorden og er et konkret tilknytningspunkt i arbeidet videre.

Forholdene i de ulike BD-ene er veldig forskjellig, og hver MK må finne sin vei inn i rollen. Selv om det uttrykkes stor velvilje overfor samarbeidet, er det i praksis en krevende rolle MK har. MKene tar aktivt initiativ for å sette misjon på dagsorden i ulike sammenhenger, og for at misjon skal få sin naturlige plass i det tverrfaglige samarbeidet. Nettopp samarbeid på tvers av fagområdene er noe kirken vil legge sterk vekt på framover, både nasjonalt og regionalt. MK har her allerede en nøkkelrolle som brobygger, og som en som kan samle og gi retning (jfr. at menigheten har mange oppgaver, men kun ett oppdrag).

MKene er også ulike mht. ressurser, personlige interesser, faglig kompetanse etc. Derfor har jeg et ønske om at alle MKene jobber mer som et SMM-team. Hver MK kan da bruke sine ressurser til gode for hele landet, og alle behøver ikke "å finne opp kruttet" på de samme tingene. Denne prosessen er vi i gang med, for eksempel i forhold til trosopplæringsarbeid, gudstjenestearbeid, nettside etc.

Det kan være en vanskelig balanse mellom arbeidet i staben på BD-kontoret og det å være ute i kontakt med menighetene. Noen MK gir uttrykk for at de gjerne ville vært mer ute. De har imidlertid funnet flere **strategiske punkter** hvor de løfter misjonsperspektivet inn på en naturlig måte, for eksempel: **Bispevisitaser, prostisamlinger, prostesamlinger, stiftsdager, opplæring av menighetsråd etc.**

MK makter i mange anledninger å sette misjon på dagsorden på en positiv måte og inn i sammenhenger som er fremmed for/kritisk til misjon fra før.

Samarbeidet i de regionale rådene har også ført til at man har klart å sette et sterkere fokus på misjon enn det den enkelte org. ville maktet alene. To eksempler på dette er: "Lys for verden"-aksjonen i Nidaros og Tombstevnet i Borg.

Det er nå MK i 10 av 11 bispedømmer. All honnør til dere som møysommelig har jobbet fram denne strukturen som gjør at misjon tydeligere er blitt en integrert del av kirken og som gir et unikt nettverk til å engasjere nye mennesker i misjon.

Videreutvikling av MKs rolle og ikke minst de regionale rådene tror jeg imidlertid er hensiktsmessig. Det trengs ikke minst en avklaring av rådenes funksjon. Fra organisasjonene er det bl.a. blitt foreslått at MK i større grad kunne følge opp menigheter på vegne av enkeltorganisasjoner. Kanskje bør det drøftes på nytt hvem som har ansvar for hva ifht. oppfølging og kontakt med menighetene (mellom MK og org.). Det er i hvert fall tydelig at det er behov for mer direkte kontakt i det ukentlige mellom organisasjonene og MK.

Hovedkonklusjonen min er at man ved denne strukturen har fått en stor mulighet til å engasjere nye mennesker i misjon, men at vi må hjelpe hverandre å bruke denne muligheten enda bedre!

kha

Saksbehandler: Beate Fagerli

Saksdokument:

Ingen

Referanse: Sak MKR 14/09, pkt 1 i vedtaket

Orienteringssaker

11. Evangelisk luthersk kirke i et økumenisk fellesskap

Sammendrag

Kirkerådet ønsker at hovedtema for Kirkemøtet i november 2010 og april 2011 blir "Å være evangelisk luthersk kirke i dag". Til Kirkemøtet i 2010 planlegges fire korte innledninger til tema med påfølgende panelsamtale og samtale i plenum.

Teologisk nemnd har fått i oppdrag å forberede saken. I forbindelse med Teologisk nemnds arbeid med evangelisk luthersk kirkeforståelse i dag, planlegges et bokprosjekt med flere selvstendige artikler som belyser temaet fra forskjellige vinkler. Boken er tenkt utgitt som et ressursdokument til kirkemøtene i 2010 og 2011. I tillegg til boken tenker man å legge fram et strategidokument for Den norske kirkes økumeniske engasjement vedtatt av Mellomkirkelig råd. Verken boken eller strategidokumentet vil bli gjort til gjenstand for vedtak på Kirkemøtet. Men det er ønskelig at dokumentet munner ut i et forslag til uttalelse om vår konfesjonelle identitet som Kirkemøtet kan velge å vedta.

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd tar saken til orientering.

Saksorientering

Saksorienteringen inneholder to hovedelementer.

1. Bokprosjekt om "Å være evangelisk luthersk kirke i dag".

Boken vil være et resultat av en studieprosess under Teologisk nemnd (TN) av Mellomkirkelig råd, der fokus har vært på forholdet mellom Den norske kirkes konfesjonelle identitet som evangelisk-luthersk kirke, og dens økumeniske engasjement og forpliktelse. Boken vil i bestå av artikler skrevet av medlemmer i nemnda og av eksterne bidragsytere. Boken vil inngå i drøftingsgrunnlaget for tema på Kirkemøtet i 2010 og 2011.

Boken skal holde godt faglig nivå, men henvender seg til et bredere publikum enn de teologiske spesialistene. Ved siden av tillitsvalgte i kirken skal boken f.eks. kunne leses av teologiske studenter andre som er interessert i kirkelige spørsmål.

Innholdsoversikt:

Harald Hegstad: Innledning: Om konfesjonell identitet og økumenisk bevissthet

Idar Kjølsvik: Kirken som forkynner av frelsen

Trond Skard Dokka: En kirke som lever av Ordet

Stephanie Dietrich: Kirke som fellesskap

Ulla Schmidt: Kirke og menneskesyn

Aud Tønnessen: Kirke og samfunn/verden

Oddbjørn Leirvik: Kirken og andre religioner

Kjetil Aano: En kirke i misjon

Kjell Nordstokke: En diakonal kirke

Lars Erik Nordby: Den norske kirke sett utenfra

Hvert av kapitlene vil inneholde:

1. Angivelse av en tradisjonell luthersk tematikk (med tilknytning til bekjennelsesskriftene og/eller Luther).
2. Erfaringer fra den lutherske tradisjon (historisk perspektiv)
3. Økumeniske lærdommer og utfordringer til tema
4. Aktuelle refleksjoner og utfordringer

2. Vår økumeniske strategi og Den norske kirkes konfesjonelle identitet

Mellomkirkelig råd hadde i 2008 et miniseminar om Den norske kirkes økumeniske profil. Hensikten med seminaret var å gi rådet en anledning til å diskutere og gi innspill til en felles økumenisk bevissthet som en del av kirkens selvforståelse. I forlengelsen av Mellomkirkelig råds behandling har det vært uttrykt ønske om å utarbeide en økumenisk strategi for Den norske kirke. Det er ønskelig at arbeidet med en slik strategi skjer parallelt med Teologisk nemnds bokprosjekt om evangelisk luthersk kirkeforståelse. En slik strategi behøver ikke vedtas av Kirkemøtet, men bør legges fram til orientering.

I forbindelse med Kirkemøtets tema om evangelisk luthersk kirkeforståelse, og i forlengelsen av orienteringen om en økumenisk strategi, er det ønskelig at Kirkemøtet kommer med en uttalelse om Den norske kirkes konfesjonelle identitet.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Kirkerådets garanti for kjøp av 300 eksemplarer sikrer utgivelsen av Teologisk nemnds bokprosjekt.

KM 7/09 Kristne innvandrere og menighetene i Norge

Saksdokumenter:

KM 7.1/09 Saksorientering

Innstilling fra komité F

Sammendrag av saksorienteringen

Denne saken tar utgangspunkt i at kirkelandskapet i Norge er i endring som følge av at mange av innvandrerne som kommer til landet, er kristne. Kristne innvandrere beriker vår kristne selvforståelse og utgjør en stor mulighet for fornying og økumenisk engasjement i menighetene. Saken drøfter hvordan kristne innvandrere kan kjenne seg hjemme i Den norske kirke, og slik bedre oppfylle målet om å være en åpen folkekirke også i framtidens Norge.

Hovedformålet med saken er derfor å få klargjort en del problemstillinger og igangsatt nødvendige prosesser slik at Den norske kirke best mulig kan legge til rette – strukturelt, organisatorisk, teologisk og holdningsmessig – for at enkeltinnvandrere og innvandrermenigheter, der det er relevant og ønskelig, kan føle tilhørighet og inkluderes i kirka.

Saken har tre ulike fokus: I kapittel 2 fokuseres det på konkrete tiltak for å inkludere enkeltinnvandrere i menighetene. Her pekes det blant annet på viktigheten av ansvarsfordeling og målrettet planarbeid i menighet, prosti og bispedømme, samt på mulighetene for inkludering som ligger i gudstjenestereformen. I kapittel 3 fokuseres det på hvordan Den norske kirke på alle nivå kan arbeide for å få til gode økumeniske relasjoner til organiserte innvandrerfellesskap som innvandrermenigheter og internasjonale menigheter. Her pekes det blant annet på muligheter for mer formalisert samarbeid og kirkelig tilsyn med hverandre, samt på utfordringer knyttet til hvilke kirkerettslige muligheter som finnes for økt inkludering. Fokuset i kapittel 4 er at Den norske kirke aktivt må rekruttere kristne innvandrere til kirkelig utdanning, arbeid og verv dersom den skal bli mer flerkulturell. I den sammenheng etterlyses det konkrete strategier for slik rekruttering.

Komiteens merknader

Komiteen legger saksorienteringen til grunn, og vil i tillegg bemerke følgende:

Kristne innvandrere beriker og utfordrer

Gud skaper alle mennesker i sitt bilde. Derfor har alle mennesker samme verd og skal behandle hverandre med verdighet. Vi lever sammen i et fellesskap som utfordrer og bekrefter vårt menneskeverd. Kristne innvandrere er en del av dette mangfoldige fellesskapet i Den Hellige Ånd.

Det å være en flerkulturell kirke utfordrer det menneskelige samspillet. Integrering er en gjensidig prosess for alle parter. Alle har ansvar for egen og andres deltakelse i fellesskapet. Samtidig har Den norske kirke som majoritetskirke et særlig ansvar for å vise gjestfrihet og ta initiativ til kontakt med kristne innvandrere.

Sosiale fellesskap

Innvandrere som kommer til en menighet må ønskes velkommen – også i sosiale fellesskap knyttet til menigheten. Menigheten som diakonalt fellesskap bærer dette ansvaret. Kristne innvandrere forteller at måten de blir tatt i mot på i menigheten, er viktig for hvordan de opplever menigheten som et sted de kan ha tilhørighet og bidra med sine ressurser.

Økumenikk og erfaringsdeling

Det kristne fellesskapet i Norge omfatter langt flere enn menighetene i Den norske kirke. Særlig i et flerkulturelt perspektiv har Den norske kirke mye å lære av arbeidet og de praktiske erfaringene som er gjort i andre kirker i Norge, i misjonsorganisasjonene, i KIA og i Sjømannskirka. Den norske kirke må ha en bred økumenisk tilnærming i sitt arbeid for bedre å inkludere kristne innvandrere.

Mange menigheter har gode erfaringer med å være flerkulturelle fellesskap. Det er opparbeidet mye kompetanse på praktisk og språklig tilrettelegging, bl.a. er det oversatt liturgier til andre språk. Det er derimot behov for å gjøre disse erfaringene bedre kjent. Komiteen oppfordrer til at det etableres ordninger for bedre erfaringsdeling mellom menighetene.

Det er viktig at menighetene tar i bruk den tverrkulturelle kompetansen som finnes lokalt, for eksempel hos misjonærer eller andre med internasjonal erfaring.

Misjon

Komiteen vil løfte fram kirkens misjonale oppdrag i møte med innvandrere. Den norske kirke arbeider aktivt for å invitere til kristent fellesskap, trosopplæring og dåp på en åpen og ansvarlig måte. Alle har rett til å ha en tro, til å skifte tro og til å utøve sin tro på et fritt grunnlag. Ingen må hindres fra å skifte tro etter eget ønske eller bes om å holde troen skjult. Likeledes må ingen manipuleres til å anta en tro f.eks. ved at deres sårbare situasjon eller ønske om beskyttelse utnyttes. Det må utvises særlig varsomhet overfor mennesker i sårbare situasjoner, som for eksempel på asylmottak.

Synliggjøring

Det er behov for å synliggjøre kristne innvandreres nærvær i lokalsamfunnet og arbeidet med integrering i kirkens virksomhet, bl.a. gjennom menighetenes og bispedømmenes årsmeldinger, planer, rapportering, nettsider og menighetsblad. Dette vil bevisstgjøre oss som kirke, og være et viktig signal til offentligheten.

Ordninger og lokalt/regionalt samarbeid

Det er viktig at det videre arbeidet med en handlingsplan må bygge på erfaringer i lokalmenighetene.

Kontakt med innvandrermenigheter bør bli et fast punkt i rapporter fra bispevisitaser og prostebesøk.

Komiteen ser nødvendigheten av at prost og biskop tar initiativ til pastoralt fellesskap og jevnlig kontakt med innvandrereprester også på tvers av formell kirkelig tilknytning.

Kontakt med innvandrermenigheter kan knyttes til eksisterende stiftsdager, kirkefestivaler og kirkedager for å bevisstgjøre det kirkelige mangfoldet regionalt. Slikt samarbeid handler om flere enn de som ønsker formalisert samarbeid. Våre kirkebygg er en ressurs i lokalmiljøet. Det forplikter oss til å finne ordninger som gir møteplasser også for innvandrermenigheter.

Rekruttering

Komiteen understreker viktigheten av at utdanningsinstitusjonene legger til rette for ordninger vedrørende ekvivalering av utdanning, og mulighet for å bli formelt kvalifisert mens en er i stilling.

Det bør gis veiledning til kirkelige ansatte med innvandrerbakgrunn både under utdanning og i tjenesten. Det bør skapes ordninger som muliggjør dette innenfor økonomiske tilrettelagte rammer.

Det bør utvikles undervisningsopplegg som møter innvandrermenigheters særlige behov for kompetanseheving, også med tanke på å styrke økumeniske relasjoner.

Komiteen understreker viktigheten av at de samme krav stilles til personlige kvalifikasjoner for rekruttering til kirkelige verv og stillinger, uavhengig av formell kompetanse og kulturell bakgrunn.

Forslag til vedtak

(inkludert endringer etter plenumsbehandlingen)

1. Kirkemøtet uttrykker glede over de mange innvandrere som beriker menighetslivet i Norge. Den kristne tro forplikter oss til å vise gjestfrihet og inkludere trossøsken som innvandrer til Norge. Bibelen setter klare standarder for gjestfrihet og behandling av innflyttere. Evangeliet fremhever alle menneskers likeverd, og kirka bærer på en trosbasert motivasjon til gjensidig åpenhet med gjester og innvandrere. I Kristus oppheves de etniske og nasjonale skillene mellom mennesker (Galaterne 3.28) – i Kristus er det ikke lenger forskjell på jøde og greker, nordmann eller iraker.

Å være kristen er å være del av et internasjonalt fellesskap av troende. Troen gir både en lokal tilhørighet og en internasjonal identitet ved at den hjelper oss til å se at vi aldri er alene. Sammen er vi et rikere og mer helhetlig fellesskap. Kirkemøtet understreker derfor betydningen av at flere innvandrere får bidra med sine ressurser og inkluderes i menighetene og gudstjenestefeiringen, samt verdien av at troens betydning i den enkeltes liv settes i fokus.

2. Kirkemøtet ber om at det på alle plan i Den norske kirke må arbeides for å få til gode økumeniske relasjoner mellom Den norske kirke, kristne innvandrere og innvandrermenighetene. Det er behov for, i samarbeid med Norges Kristne Råd, å avklare praktiske og teologiske forhold som oppstår som følge av integrering og samarbeid mellom ulike menigheter og i møte med den enkelte kristne innvandrer.
3. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å:

- i løpet av de neste to årene utrede kirkerettslige forhold som muliggjør at internasjonale menigheter kan innlemmes organisatorisk i Den norske kirke. Dette må sees i sammenheng med det organisatoriske reformarbeidet i Den norske kirke,
 - utrede hvordan innvandrermenigheter kan knyttes til Den norske kirke der dette er ønskelig for begge kirker.
 - utrede hvilke formelle krav som skal gjelde for at innvandrere (asylsøkere) kan bli medlemmer i Den norske kirke.
4. Kirkemøtet ber Mellomkirkelig råd, med utgangspunkt i saksdokumentets momentlister og komiteens merknader, å utarbeide forslag til en handlingsplan for de sentralkirkelige råd inkludert ressursdokumenter for menigheter, prostier og bispedømmer. Forslaget oversendes Kirkerådet for endelig vedtak. Mellomkirkelig råd bes om å samarbeide med KIA, Norges Kristne Råd, aktuelle bispedømmer og utdanningsinstitusjoner.
5. Kirkemøtet understreker behovet for aktivt å rekruttere flere kristne innvandrere til kirkelig utdanning, lønnet og frivillig arbeid og verv. Kirkemøtet ber om at kirkelige arbeidsgivere og utdanningsinstitusjoner danner en arbeidsgruppe som utvikler målrettede strategier for å få til dette.

Plenumsbehandling

Dirigent: Helene Bjerkestrand
Saksordfører: Jenny Skumsnes Moe

Følgende hadde ordet:

Olav Fykse Tveit, Anne L. Tveter, Ingeborg Midttømme, Stein Reinertsen, Trygve Wyller, Jens-Petter Johnsen, Vidar L. Haanes, Ole D. Mjøs, Ingunn Rinde, Tor B. Jørgensen, Tone S. Øygard Steinkopf, Ole Christian Kvarme.

Endringsforslag til innstillingen

Ingeborg Midttømme:

Vedtaks punkt 1, endring av siste setning:

Kirkemøtet understreker derfor betydningen av at flere innvandrere får bidra med sine ressurser og inkluderes i menighetene og gudstjenestefeiringen, samt verdien av at troens betydning i den enkeltes liv settes i fokus.

Vedtaks punkt 3, endring av første setning i første strekpkt.:

Kirkemøtet ber Kirkerådet om å:

- i løpet av de neste to årene å utrede kirkerettslige forhold som muliggjør at internasjonale menigheter kan innlemmes organisatorisk i Den norske kirke.

Anne L. Tveter:

Følgende tillegg til siste setning i vedtaks pkt. 2:
... og i møte med den enkelte kristne innvandrer.

Stein Reinertsen:

Nytt strekpunkt under vedtakspkt. 3:

- utrede hvilke formelle krav som skal gjelde for at innvandrere (asylsøkere) kan bli medlemmer i Den norske kirke.

Trygve Wyller:

Tillegg i siste setning i vedtakspkt. 4:

MKR bes om å samarbeide med KIA, Norges Kristne Råd, aktuelle bispedømmer og utdanningsinstitusjoner.

Endring i siste setning i vedtakspkt. 5:

Kirkemøtet ber om at kirkelige arbeidsgivere og utdanningsinstitusjoner danner en arbeidsgruppe som utvikler målrettede strategier for å få til dette.

Alle forslagene ble tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

Kirkemøtets vedtak

1. Kirkemøtet uttrykker glede over de mange innvandrere som beriker menighetslivet i Norge. Den kristne tro forplikter oss til å vise gjestfrihet og inkludere trossøsken som innvandrer til Norge. Bibelen setter klare standarder for gjestfrihet og behandling av innflyttere. Evangeliet fremhever alle menneskers likeverd, og kirka bærer på en trosbasert motivasjon til gjensidig åpenhet med gjester og innvandrere. I Kristus oppheves de etniske og nasjonale skillene mellom mennesker (Galaterne 3.28) – i Kristus er det ikke lenger forskjell på jøde og greker, nordmann eller iraker.

Å være kristen er å være del av et internasjonalt fellesskap av troende. Troen gir både en lokal tilhørighet og en internasjonal identitet ved at den hjelper oss til å se at vi aldri er alene. Sammen er vi et rikere og mer helhetlig fellesskap. Kirkemøtet understreker derfor betydningen av at flere innvandrere får bidra med sine ressurser og inkluderes i menighetene og gudstjenestefeiringen, samt verdien av at troens betydning i den enkeltes liv settes i fokus.

2. Kirkemøtet ber om at det på alle plan i Den norske kirke må arbeides for å få til gode økumeniske relasjoner mellom Den norske kirke, kristne innvandrere og innvandrermenighetene. Det er behov for, i samarbeid med Norges Kristne Råd, å avklare praktiske og teologiske forhold som oppstår som følge av integrering og samarbeid mellom ulike menigheter og i møte med den enkelte kristne innvandrer.
3. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å:
 - i løpet av de neste to årene utrede kirkerettslige forhold som muliggjør at internasjonale menigheter kan innlemmes organisatorisk i Den norske kirke. Dette må sees i sammenheng med det organisatoriske reformarbeidet i Den norske kirke,
 - utrede hvordan innvandrermenigheter kan knyttes til Den norske kirke der dette er ønskelig for begge kirker.

- utrede hvilke formelle krav som skal gjelde for at innvandrere (asylsøkere) kan bli medlemmer i Den norske kirke.
- 4. Kirkemøtet ber Mellomkirkelig råd, med utgangspunkt i saksdokumentets momentlister og komiteens merknader, å utarbeide forslag til en handlingsplan for de sentralkirkelige råd inkludert ressursdokumenter for menigheter, prostier og bispedømmer. Forslaget oversendes Kirkerådet for endelig vedtak. Mellomkirkelig råd bes om å samarbeide med KIA, Norges Kristne Råd, aktuelle bispedømmer og utdanningsinstitusjoner.
- 5. Kirkemøtet understreker behovet for aktivt å rekruttere flere kristne innvandrere til kirkelig utdanning, lønnet og frivillig arbeid og verv. Kirkemøtet ber om at kirkelige arbeidsgivere og utdanningsinstitusjoner danner en arbeidsgruppe som utvikler målrettede strategier for å få til dette.

Enstemmig vedtatt. 79 stemmeberettigede.